

nem mult el, negyven frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

A ki a kompokon, hidakon és útszakaszokon a vám díj fizetésének biztosítására vámsorompókat emelt, tartozik a sorompók mellett éjjel és nappal jelenlévő éber őrt tartani, továbbá a sorompókat éjjel vörös üvegű lámpával világítani.

Hatóságok és közegek, továbbá a fenti kihágásokban bíráskodó közigazgatási hatóságok és azok eljárása.

147. §.

Útrendőrségi közegek az állandóan alkalmazott, rendes fizetéssel ellátott s felesketett állami és törvényhatósági útmesterek (útbiztosok), továbbá állami és törvényhatósági útkaparók; — nevezettek köteleisége, ha kihágást tapasztalnak, azt lehetőleg megakadályozni és arról, a körülmények részletes előadásával, az illetékes közigazgatási hatóságnak a lehető legrövidebb idő alatt jelentést tenni.

A nevezettek fennebbi működésénél a közrendőrségi és csendőrségi közegek segédkezni tartoznak.¹

151. §.

A jelen törvény értelmében felmerülő kihágások, a mennyiben az 1880. évi XXXVII. t.-czikk² határozatai szerint nem a kir. bíróságok illetékességi köréhez tartoznak, a közigazgatási hatóságok hatásköre alá esnek (102. §.).

¹ Lásd a kereskedelemügyi miniszternek 1893: 17.033/I. sz. rendeletét a 311. oldalon.

² E t.-cz. a büntetőtörvénykönyvek életbeléptetéséről szól.

153. §.

Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi miniszter, hogy a fenti határozatoknak egynémelyikét hatályon kívül helyezhesse, vagy azoknak kiegészítését, módosítását megengedhesse:

1. Törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városok belterületeire és az azokon átvonuló bármely közútra (műtárgyra stb.) nézve; és —

2 a községi közlekedési és községi (közútló) közutakat érdeklőleg.

Az említett városok által ily irányban alkotandó szabályrendeletek a kereskedelemügyi miniszternek a belügyminiszterrel egyetértő jóváhagyását igénylik, míg a vármegyei törvényhatóságok által a fenti 2. pont alatt említett utak tekintetében alkotandó ilyen szabályrendeletek a kereskedelemügyi miniszter elhatározása és jóváhagyása alá terjesztendők.¹

97. A hadi lőszerneműeknek közutakon való szállítása tárgyában a honvédelmi miniszter 1887: 44.152. sz. rendelete.

2. §.

A lőszeres (lőporos-) kocsikat kísérő katonák (honvédek) utasítva vannak, hogy könnyebb terhelésű polgári kocsikat (beleértve a postakocsikat), valamint a lovasokat is figyelmeztessék, hogy a mellettük elhaladó lőszer- (lőpor-) szállítmány miatt az út szabad részének lehetőleg legkülsőbb szélére huzódván, mindig lépést tartsanak.

3. §.

Az illető polgári személyek az őrkíséret ezen felhívásának ellenszegülés nélkül megfelelni tartoznak; a nagyobb terheket

¹ Lásd erre vonatkozólag a kereskedelemügyi m. kir. miniszternek 1890: 43.742. sz. magyarázó-rendeletét a 312. oldalon.

szállító szekerek fuvarosai pedig a megfelelő útdalon addig kötelesek megállani, míg a lőszer-szállitmány tőlük megfelelő távolságra el nem haladt.

4. §.

Az említett személyeknek, valamint gyaloglóknak is tilva van, hogy a kocsik közelében égő pipával vagy szivarral tartózkodjanak; minélfogva az őrkiséret felhívására pipájukat (szivarukat) a szállitmánytól megfelelő biztos távolságban óvatosan eloltani tartoznak.

7. §.

A község elöljárósága az utcákon, hol a szállitmány elvonul, minden menetakadályt elháríttatni, s ezenkívül a tűzzel dolgozó kézművesek műhelyeit bezáratni, és a szállitmány útjába eső nyílt tüzeket — a kohászati műtelepek stb. kivételével — addig eloltatni tartozik, míg a szállitmány a helységből ki nem huzódott.

9. §.

A lőpor-(lőszer)-szállitmányokkal hegyeken és tetemesebb magaslatokon való átkelésnél az őrkiséret utasítva van, hogy az ellenkező oldalról jövő kocsikat arra is figyelmeztesse, hogy a lemenetelnél és a szállitmány melletti elhaladásnál a legfokozottabb óvatosságot gyakorolják.

10. §.

Az illető polgári személyek ezen felhívásnak megfelelni tartoznak, a nagyobb terheket szállító szekerek fuvarosai pedig a meredek utak legmagasabb pontján addig kötelesek megállani, míg az egész lőszer-szállitmány mellettük el nem vonult.

11. §.

A lőszer-(lőpor)-szállitmánynak vasutak mellett történő elhaladásánál a lőszer-szállitmány szállásrendezői szóval, — vagy a szállitmány parancsnoka a megelőző nap írásban, a keresztező ponthoz legközelebbre levő vasutállomások főnökeit értesítik és felkérlik, hogy a keresztező ponthoz legközelebb levő pályán

utasítsák, miszerint a lőszer-(lőpor)-szállitmánynak odaérkezésekor ennek parancsnokát értesitse, vajjon lehet-e a menetet akadálytalanul folytatni, vagy be kell-e a szállitmánynak az esetleg közlekedő vasuti vonatok elhaladását várnia.

15. §.

Ha pihenés közben a kocsik felállítására alkalmas térség nem kapható, akkor azok legalább 500 lépésnyire a helységen kívül, az út egyik oldalán, 15 lépésnyi térközökben állíttatnak fel, mely esetben az arra menő polgári személyek hasonló elővigyázattal lenni tartoznak, mint az a szállitmánynak menete közben követendő magatartására nézve fentebb megállapított.

18. §.

Az ezen rendelet határozmányai ellen vétő vagy mulasztást elkövető polgári személyek kihágást követnek el, mi a kihágások elbírálására hivatott illető közigazgatási hatóságok részéről 5 frttól 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetében pedig 1 naptól 10 napig terjedő elzárással fog büntettetni.

98. A kerékpárokkal való közlekedés szabályozása tárgyában a belügy-minister 1897. június hó 3-án 42.159. sz. a. kiadott rendelete.

1. §.

A kerékpár különböző alakjaiban és szerkezeteiben könnyű járműnek tekintetik s a kocsiközlekedésre nézve a közutakon, utakon és tereken követendő általános szabályok, a dolog természetéből folyó eltérésekkel, a kerékpárookra is alkalmazandók.

2. §.

A kerékpárral való közlekedés általában csakis kociúton engedtetik meg.

A mennyiben a kociút rosszasága a kerékpárral való haladást lehetetlenné tenné, úgy a helyi hatóság kivételesen megengedheti a gyalogutaknak e célra való felhasználását,

de csakis a lépésben menő ember haladását feltől nem mőő sebességgel.

A törvényhatósági joggal felruházott, valamint a rendezett tanácsú városokban a rendőrhatalóságok, a vármegyék más területén pedig az illető járás főszolgabírái feljogosítvák, hogy bizonyos közutakon és tereken a kerékpárral való közlekedést rendeletileg egészen vagy részben, vagy a napnak csak meghatározott bizonyos időszakára eltilthassák; e tilalom az illető út két végén láthatólag jelzendő.

3. §.

Minden kerékpár vagy ehhez hasonló szerkezetű gép irányító, fékező és legalább 30 méternyi távolságra hallható csengőkészülékkel, valamint elöl lámpással legyen ellátva, mely a sötétség beálltával meggyújtandó. A lámpás üvege színes nem lehet. Világító anyagul gyertya, olaj, vagy kisebbfokú villanyfény alkalmazható.

4. §.

Minden kerékpáros köteles gépét kellő elővigyázattal kezelni és vezetni. A városok és községek belterületén kerékpárral túlságos gyorsasággal, vagyis a kétfogatú könnyű kocsik rendes sebességénél gyorsabban előhaladni, versenyt futni, közlekedési eszközöket, embereket és állatokat körülkeringeni, s általában bárhol olyasmit elkövetni, mi a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztethetné, a közlekedést akadályozhatná, vagy a lovakat és egyéb állatokat megriaszthatná, tilos. Kapukon át, egyik utcából a másikba való befordulásnál, utczakeresztezéseknél, közutakkal határos telkekről kifutás, vagy ilyenekbe befutásnál, s mindenütt, a hol kocsik, lovas- vagy gyalogközlekedés a rendesnél fokozottabb mérvű, csakis lassan, vagyis a gyalogos rendes sebességével szabad kerékpározni; sőt esetleg köteles a kerékpáros — a szükséghez képest, vagy a rendőrközeg figyelmeztetésére — gépéről leszállva, ezt mindaddig kézen vezetni, míg az úttest ismét szabaddá nem lesz.

5. §.

A haladás irányában álldogáló vagy járókelő közönség a kerékpár, vagy ehhez hasonló gép közeledtére — hangos csenge-

téssel — kellő időben és jól hallhatóan figyelmeztetendő. A városok és községek belterületén, utczakeresztezéseknél az óvjelzés mindenkor megadandó.¹

6. §.

A kerékpáros gépén, hacsak helyi akadályok nincsenek, mindig útpályája baloldalán haladjon s az ellenkező oldalra — a mennyiben ott kíván megállani — mindaddig nem fordulhat, míg céljához közel nem ért. Egyik utcából a másikba kanyarodás jobbra: hosszú, balra: rövid ívben teendő meg.

Szembe jövő kocsiknak, kerékpárosoknak, lovasoknak, nagyobb csoportoknak stb. a kerékpáros kellő időben és módon balra térjen ki. Ha ezt a helyi, vagy egyéb körülmények meg nem engednék, mindaddig megállapodni, esetleg leszállani tartozik, míg a pálya ismét szabaddá lesz. Hogy ez a kerékpárosoknak megkönnyíttessék, szükség esetében a szembe jövő kocsik, lovasok stb. lehető lassan haladjanak s ezek is kötelesek a szembe jövő kerékpárosoknak kellő mérvben kitérni.

7. §.

Kocsik, lovasok stb. megelőzése jobbra, gyorsított menet sebességgel történjék. A kocsi, adott figyelmeztető jelre, szükség esetén annyira köteles balra kitérni, hogy a kerékpáros veszély nélkül elmehessen mellette. Az utak szögletein és keresztezéseken, hidakon, kapualjakban, alagutakban s mindenütt, a hol az úttest — kocsik s más járművek közlekedése miatt — szűknek bizonyul, tilos a megelőzés.

8. §.

Ha a kerékpáros észreveszi, hogy a ló a kerékpár láttára megbokrosodik, vagy ha egyébként a kerékpárral való elhaladás az emberek testi biztonságát veszélyeztethetné, tartozik gépéről leszállani.

¹ Azon kerékpáros, ki csengetéssel jelt ad ugyan a kitérésre, de a kitérés daczára gépének haladását nem lassítja és az előtte haladót elűti, vigyázatlan hajtás által elkövetett kihágás miatt az 1879: XL. t.-cz. (kihágási törvény) 120. §-a alapján büntetendő.

9. §.

Zárt sorokban menetelő katonaságnak, temetéseknek, nyilvános felvonulásoknak, udvari hintóknak, postafogatoknak, szereikkel mentésre siető tűzoltóságnak és mentőknek, valamint a közutak felloccsolását végző járműveknek úgy az előrehaladó, mint a szembejövő kerékpáros kitérni köteles. Ha ezt a helyi viszonyok meg nem engednék, tartozik azok elvonulásáig megállani.

10. §.

Több kerékpárral egymás mellett haladni csak ott szabad, hol ezt a közlekedési viszonyok megengedik; ha a pálya szűknek bizonyulna, kitérni és megelőzni csak egyenként szabad.

11. §.

Közutakon a mutatóvanyok sorába tartozó, nem rendes módon való kerékpározás tilos.

12. §.

Tilos a kerékpárokhoz, vagy hasonló gépekhez ebeket zsinórral, vagy egyébként odakötve futtatni.

13. §.

Kerékpár-versenyek, tömeges kerékpár-felvonulások csupán erre alkalmas helyeken, illetve útvonalokon és időben, az illetékes helyi rendőr-hatóság előzetes engedélyével és az az által előírt módozatok betartásával rendezhetők.

14. §.

A kerékpárosok egyfelől jelen általános szabályok, valamint az erre vonatkozó helyhatósági különleges rendelkezések betartására kötelezvék; másfelől azonban akár kedvtelésből, akár gyakorlati célból üzemeltetett kerékpározásoknál hatósági támogatásra és védelemre igényt tarthatnak.

15. §.

Kutyáknak a kerékpározók utáni uszítása tilos; valamint a kerékpározó után iramodó kutyát gazdája vagy hozzátartozója visszahívni köteles.

16. §.

A rendőri közeg felszólításának vagy rendelkezéseinek a kerékpározók engedelmeskedni tartoznak, úgyszintén kötelesek a rendőrközegek felszólítására megállani s ezek kívánatára magukat igazolni; a magukat igazolni nem tudó kerékpárosok kötelesek — gépjöket kézen vezetve — az illető rendőrközeget a rendőrhatalóság legközelebbi helyiségébe követni.

18. §.

Jelen rendelet ellen vétők vagy cselekvők rendőri kihágást követnek el, s a mennyiben cselekményük vagy mulasztásuk a magyar büntető törvények, vagy az 1890. I. t.-cz. valamely szakaszába nem ütközik, 100 koronáig terjedhető pénz-büntetéssel, visszaesés esetén 8 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

99. A m. kir. kereskedelemügyi miniszternek 1893. évi 17.033/I. sz. a. a »közutakról és vámokról« szóló 1890. évi I. törvénycikknek végrehajtása tárgyában kiadott körrendelete.

A törvény III. részében megállapított kihágások miatt az eljárás hivatalból lévén megindítandó, a közutak felügyeletére hivatott valamenyi közegnek hivatalából folyó kötelessége az idézett törvénybe ütköző cselekményeket és mulasztásokat az illetékes elsőfokú hatóságnak¹ feljelenteni.

A törvény 147. §-ából következik, hogy a csendőrség rendes szolgálati teendői közé tartozik az útrendészeti szabályok megtartása körüli felügyelet és az abból folyó szabályszerű fellépés és eljárás is.

Kötelessége a csendőrségnek éberesen őrködni a felett is, hogy a törvény 147. §-ában megnevezett útmesterek és útbiztosok, továbbá útkaparók kötelességüket az útrendészet körül, úgy mint ezt a törvény és rendelet megszabja, pontosan teljesítik-e vagy sem?

¹ Szolgabíróság, rendőrkapitányság.

E tekintetben szerzett tapasztalataikról az illető közigazgatási hatóságnak esetről-esetre jelentést tenni tartoznak. A törv. 149. §-a értelmében az útmesterek (útbiztosok), továbbá útkaparók, azon czélból, hogy mint hatósági közegek külsőleg is a közönség által felismerhetők legyenek, szolgálatuk közben megfelelő jelvényt tartoznak viselni. Ezen jelvény az állami útmestereknél karuk felső részén viselendő »kir. útmester« jelzéssel és számmal ellátott nemzeti színű karszalagból áll, az állami útkaparók pedig, úgy mint eddig, az »állami útkaparó« jelzéssel és számmal ellátott pléhjegyet viselnek.

100. A kereskedelemügyi m. kir. miniszternek valamennyi vármegyei törvényhatósághoz a közutak és vámokról szóló törvény egynemely határozmányának módosítása végett alkotandó szabályrendelet tárgyában 1890. augusztus hó 27-én 43.742/I. sz. a. intézett rendelete.

Az 1890. évi I. törvényczikk III. részében foglalt büntető határozatok egynemelyikének a városok belterületeit és az azokon átvonuló bármely közutat (műtárgyat) stb., nemkülönben a községi közlekedési és községi (közűlő közutakat érdeklőleg leendő hatályon kívül helyezése, módosítása, vagy kiegészítése iránt a törvény 153. §-a értelmében alkotandó szabályrendeletek tárgyában, mihez tartás és alkalmazkodás végett, a következőkről értesitem, illetve a következőkre hívom fel a törvényhatóságokat.

A szóban forgó szabályrendeletek legcélszerűbben és rendszeresen oly módon alkothatók meg, hogy a törvény büntető határozatait nyomon követve, minden egyes szakasz tárgyalás alá vétessék, s az egyes törvényszakaszokra az eltörölő, módosító, vagy kiegészítő intézkedés egymásután tétessék meg olyképen, hogy a világosság és célszerű gyakorlati használhatóság szempontjából kifejezés adassék annak is, hogy a törvény büntető határozatainak az említett közutakra vonatkozólag mely szakaszai hagyatnak változatlanul és tartatnak fenn érvényükben.

Másrésről a nélkül hogy a törvényhatóság önkormányzati jogkörét a szabályrendelet megalkotása tekintetében bármely irányban befolyásolni kívánnám, jónak látom a törvényhatóság

figyelmét a törvény büntető rendelkezéseket tartalmazó azon határozmányaira és §-aira felhívni, a melyeknek szabályrendelet útján való módosítása, kiegészítése, vagy hatályon kívül helyezése a kisebb fontosságú községi, közlekedési és községi közűlő közutakat illetőleg célszerűnek és műszaki szempontokból kívánatosnak mutatkozik.

a) Az 1890. évi I. t.-cz. 110. §-a így szól: »Üres vagy terhelt járműveket az útpályán hagyni, vagy vonó állatokkal ellátottakkal az úton huzamosan álldogálni nem szabad«.

Ezen intézkedés községi közlekedési, főleg pedig oly közűlő közutakon, melyek oly területeken vonulnak el, hol a földbirtok apró részletekre van parcellázva, s azok másként hozzá nem férhetők, alig tartható fenn.

Az ily, főként sűrű lakosságú vidékeken ugyanis a kisbirtokosok keskeny földparcelláiról a termés a szomszéd birtokosok terményeiben való károsítás nélkül csak úgy takarítható le, ha a járművek a földbirtok végében az úton állanak meg és ott terheltetnek fel; mert szekérrel a földekre járni, főleg pedig megfordulni a nélkül, hogy a szomszédok földjeit ne érintse. lehetetlen.

b) Az 1890. évi I. t.-cz. 111. §-a szerint: »Járművet felügyelet nélkül hagyni, vagy egyszerre több járművet vezetni tilos.

Hogy mennyiben lehet ezen határozat alól kivételnek helye, a hatóság állapítja meg.

Ezen határozatnak a helyi viszonyokhoz képest leendő módosítását, illetve az alóli kivételt már a törvény szövege kimondja és így kívánatos, hogy erre nézve a törvényhatóságok az alkotandó szabályrendeletben intézkedjenek annál is inkább, mert ezen határozattól eltérőleg mindenütt alkalmazásban van az, hogy némely esetekben, főként építési anyagok szállítása alkalmával, több járműnek van csak egy vezetője.

c) A törvény 112. §-a szerint: »Minden járműnek éjjel és sötét időben feltűnő helyen vagy lámpával világítva kell lennie, vagy a vonó állatoknak legalább egyike csengővel látandó el«.

Közszégi közlekedési és közszégi közútlóközutaknál, hol a közlekedés éjjel gyér, vagy ha élénkebb, egy irányban halad este a falú felé (takarmány, és gabonahordásnál), ily esetekben lámpával való jelzés, vagy az állatokra csengő alkalmazása, hol ez nem szokásos, elhagyható, vagy külön intézkedés szerint szabályozható.

d) A törvény 113. §-a szerint: »Járművek 3 métert meghaladó szélességben rakományyal nem terhelhetők.«

Közszégi közlekedési és közszégi közútlóközutaknál ezen intézkedés nem igen érvényesíthető, mert az alföldi és dunántúli, és főleg a nagyméretű gazdasági járműveket használó felvidéki vármegyékben széna- és gabonahordásnál a rakomány 3 méternél nagyobb szélességben rakatlik a járművekre sezt korlátozni a gazdálkodás károsítása nélkül igen bajos.

e) A törvény 129. §. d) pontja szerint: »Szálfáknek stb. a közutakon való csusztatása és vonszolása tilos.«

Ezen intézkedés közszégi közlekedési és közútlóközutaknál csak az esetben érvényesíthető, ha azok rendszeresen kiépítve és fentartva vannak.

Ezen közutak legnagyobb része kiépítetlen, a közútló utak pedig kivétel nélkül földutak, ezeken pedig ily megszorító intézkedésnek fentartása annál kevésbé lenne szükséges, mert kivételes esetekben még az állami utaknál is engedtetik eltérés.

f) A 136. §. szerint: »Járművekkel való átjárhatás céljából az út árkait betömní tilos.«

Közszégi közlekedési és közszégi közútlóközutaknál a gazdálkodás könnyítése céljából rövid időre az út árkait, ha azokban állandó vízfolyás nincs, betömní vagy a padkát leásni megengedhető, sőt némely esetekben másként a földekhez való juthatás csak úgy válnék lehetségessé, ha külön párhuzamos gazdasági utak sajátíttatnának ki, mint a vasutaknál vagy az állami utak ezen szakaszainál történik.

g) A törvény 137. §-a szerint: »A közutak árkaiknak és oldalrészűinek legeltetése tiltatik.«

Ezen intézkedésre nézve most már a mezőrendőri törvényrendekezései mérvadók, ennél

fogva kívánatos, hogy az azokban foglalt intézkedések az alkotandó szabályrendeletbe a közszégi közlekedési és közszégi közutakat illetőleg figyelembe vétessenek.

Megjegyzem továbbá, hogy addig, míg szabályrendeletét a fentebbi útmutatásnak megfelelően meg nem alkotta, illetve addig, míg a törvény büntető határozatai egynémelyikének a kérdéses közutak forgalmi jelentősége és a helyi viszonyok által indokolt egyenként kifejezetten való hatályon kívül helyezése, módosítása vagy kiegészítése tekintetében, az alkotandó szabályrendeletben kormányhatósági jóváhagyás feltétele mellett nem határozott, átmeneti intézkedésként az ezen idő alatt felmerült felmerülhető útrendőri kihágások elbírálásánál az 1890. évi I. t.-cz. büntető határozatai alkalmazandók.

Azon esetben, ha a törvényhatóságnak az 1890. évi I. t.-cz. 153. §-a alapján megalkotott szabályrendelete már kormányhatósági jóváhagyást nyert, s annak a fentebb említett módon való újbóli tárgyalását nem vélné szükségesnek, akkor az 1890. évi I. t.-cz. büntető határozatai azon kihágási esetekre alkalmazhatók, melyekre nézve ezen törvényes határozatok a jóváhagyott szabályrendeletben hatályon kívül helyezve, módosítva, vagy kiegészítve nem lettek; azon esetek pedig, melyekre nézve a kormányhatóságilag jóváhagyott szabályrendelet a törvény határozmányait hatályon kívül helyezte, módosította vagy kiegészítette, mindenkor a szabályrendelet ezen esetekre vonatkozó határozmányai alapján és az abban megállapított határozmányok alkalmazásával bírálándók el és az ítéletek a szabályrendelet illető §-ára alapítandók.

Önként értetik, hogy a törvény azon büntető határozatai, melyek a jóváhagyott szabályrendelettel hatályon kívül helyezve, módosítva vagy kiegészítve nem lettek, még azon esetekben is alkalmazandók, ha azoknak érvényben tartása a szabályrendeletekben külön kimondva nem lett volna.

Az e tárgyban már megalkotott, de jóváhagyásra még be nem mutatott szabályrendeletek, a mennyiben azok tárgyalásánál nem a fentebb 1. pont alatt körülírt eljárás követtetett volna, a jelzett módon újból tárgyalandók, s jóváhagyás végett csak annak megtörténte s a törvényszerű közhirré tétel után terjesztendők elem.

101. Az 1890. évi II. törvényczikk:

»A védjegyek oltalmáról.«^{1 2}

1. §.

Védjegyek alatt a jelen törvény értelmében oly jelvények (jegyek, vignetták s effélék) értendők, melyek a kereskedelmi forgalomra szánt készítményeknek és árúknak más hasonló készítményektől és árúktól való megkülönböztetésére szolgálnak.

6. §.

A belajstromozott védjegy használata rendszerint nem kötelező; azonban a kereskedelemügyi minster bizonyos árúnemekre elrendelheti, hogy ilyenmő árúk, forgalomba bocsátásuk előtt, a jelen törvény értelmében belajstromozott védjeggyel, rendeleti úton megállapítandó módon, láttassanak el.³

25. §.

Nem zárja ki a 23. és 24. §-okban⁴ meghatározott cselekmény büntetethőségét, ha a védjegy, név, czég, czímek vagy a vállalat üzletének elnevezése csekély változtatással, vagy annyira nem eléggé észrevehető módon használtatik, hogy a közönséges vevő az árúk közti különbséget csak különös figyelem reáfordításával ismerheti fel.

27. §.

A 23. és 24. §-okban⁴ meghatározott vétségek⁵ csak a sértett fél indítványára büntetendők.

¹ Lásd az 1895. évi XLI. t.-cz. kiegészítő, illetve módosító rendelkezéseit a 397. oldalon.

² A 23. és 24. §-ok az 1895: XLI. t.-cz. 8. és 9. §-ai által módosítottak és az azokban meghatározott büntetendő cselekmények nem vét.égeket, hanem kihágásokat képeznek.

³ Lásd kaszák, sarlók és szalmavágók védjeggyel ellátása tárgyában kiadott és mellékelte 1895: 34.973. sz. kereskedelemügyi minsteri rendeletet a 317. oldalon.

⁴ Illetőleg most már az 1895. évi XLI. t.-cz. 8. és 9. §-aiban.

⁵ Most már kihágások; lásd 1895: XLI. t. cz. 11. §-át.

30. §.

Az 1878: V. t.-cz. (büntető törvény a büntettek és vétségekről) 413. §-a jelen törvény életbeléptetésével hatályon kívül helyeztetik.

31. §.

Ha a kereskedelmi minster a 6. §. alapján bizonyos árúnemekre elrendeli, hogy azok forgalomba bocsátásuk előtt az általa meghatározott módon belajstromozott védjeggyel láttassanak el: az, a ki ezen rendeletet megszegi, kihágást követ el.

Ezen kihágásokban a bíraskodásra az 1884: XVII. t.-cz. 166. §-ában meghatározott iparhatóságok¹ illetékesek, a melyek a hozzájuk utalt iparkihágási ügyekben előirt eljárást követik.

102. Árúnemeknek védjegyekkel kötelezőleg leendő ellátása tárgyában kiadott 1895. évi 34.973. sz. kereskedelemügyi minsteri rendelet.

1. §.

Kész, vagy félig kész kaszák, sarlók és szalmavágók nem hozhatók előbb forgalomba, mielőtt azok belajstromozott védjeggyel ellátva nincsenek.

2. §.

Minden kasza, sarló és szalmavágó csupán egyetlen egy s a fennebb érintett cikkekkel előállító vállalat részére belajstromozott védjeggyel jöhet csak forgalomba.

3. §.

Ezen gyártási jegy az izzó állapotban levő árúra az edzést megelőzőleg, minden utólagos felülbélyegzést kizáró módon, a

¹ Ipartörvény, lásd a 154. oldalon.

kasza-, sarló- és szalmavágó-gyártásnál alkalmazni szokott nagyságban és az árúnak azon részére ütendő vagy nyomandó, a melyen a jelzés az illető fogyasztási területre szánt árú alakjának megfelelően általában szokásos.

4. §.

A gyártók által gyári jegyeik mellett használatos nevek, czégek, czímerok, kitüntetések, telepmegjelölések, valamint tesztületi és az árú minőségére vonatkozó jelzések (pótló jelek) oly módon ütendők vagy nyomandók az árúba, mint a belajstromozott gyári jelek.

5. §.

A kaszák, sarlók és szalmavágókra az előírás szerint ráütött, illetve reányomott gyári jegyeiken kívül czímkék (etiquett), fölíráások és egyéb megjelölések csak oly módon alkalmazhatók, hogy ez utóbbiak mellett a gyári jegy és az árú előállításának helye a vevők részéről tisztán kivehető legyen.

103. Az 1890. évi XXI. törvényczikk:

»A katonai behívási parancs iránt tanúsított engedetlenség és az erre csábítás büntetéséről.«

1. §.

A katonai (honvéd) esküvel kötelezett egyén, a ki a behívási parancsnak nem engedelmeskedik, ha a mulasztás nem vétlen és 8 napnál tovább tart, katonai büntetést követ el a következő esetekben:

1. ha a behívási parancsot az illetékes parancsnokság a sorhadi (honvéd tényleges) szolgálat teljesítése czéljából adta ki;

2. ha a behívás Ő Felsége a király parancsára a közös hadseregnek, hadi tengerészetnek vagy honvédségnek hadilétszáma való részleges vagy teljes kiegészítése végett adatott ki;

3. ha mozgósítás esetében a behívási parancs a még állományba nem vett ujonczokhoz vagy póttartalékosokhoz, vagy

4. ha mozgósítás esetén a behívási parancs valamely katonai szolgálatra kötelezett, nyugalmazott vagy szolgálaton kívüli viszonyban levő tiszthez intéztetett.

Ezen büntett három hónaptól egy évig terjedő börtönnel, elrendelt mozgósítás vagy háború esetében pedig egy évtől öt évig terjedő börtönnel büntetendő.

2. §.

Azon katonai (honvéd) esküvel kötelezett egyén, ki a behívási parancsnak nem engedelmeskedik, ha a mulasztás nem vétlen, katonai vétséget követ el a következő esetekben:

1. ha a behívási parancs az 1. §-ban meghatározott feltételek mellett bocsáttatott ki és a mulasztás nyolcz napnál tovább nem tart;

2. ha a behívási parancs a katonai kiképzés, vagy az időszaki fegyver- (szolgálati) gyakorlatok czéljából adatott ki;

3. ha a behívási parancs kivételes tényleges szolgálati tételre a tartalékhoz vagy póttartalékhoz az 1888. évi XVIII.¹ vagy a honvédségi törvény alapján intéztetett.

Ezen vétség egy hónaptól három hónapig terjedő fogsággal büntetendő.

3. §.

A katonai (honvéd) esküvel nem kötelezett azon katonai (honvéd) egyén, a ki a behívási parancs-

¹ E t.-cz. a tartalékosoknak és póttartalékosoknak béke idején tényleges szolgálati tételre kivételes visszatartásáról, illetve behívásáról szól.

nak mozgósítás esetében, vagy háború idején nem engedelmeskedik: ha a mulasztás nem vétlen, és nyolcz napnál tovább tart, büntettet, a mulasztás más eseteiben vétséget követ el.

A büntett büntetése hat hónaptól két évig terjedő börtön, a vétség büntetése egy hónaptól három hónapig terjedő fogság.

4. §.

A népfölkelési törvény értelmében kötelezettség alatt álló azon egyén, a ki a kibocsátott felhívás után a behívásnak nem engedelmeskedik, a mennyiben mulasztása nem vétlen, vétséget követ el; ha azonban a mulasztás nyolcz napnál tovább tart, a cselekmény büntettet képez. A vétség büntetése: egy hónaptól három hónapig terjedő fogság, a büntetté: hat hónaptól két évig terjedő börtön.

5. §.

Az 1., 2., 3. és 4. §§-ban meghatározott büntetendő cselekmények miatt a büntető eljárás a katonai (honvéd) bíróságok hatásköréhez tartozik.

6. §.

A ki mást, habár eredmény nélkül, a jelen törvény 1—4. §-aiban meghatározott büntett vagy vétség elkövetésére csábit: büntettet, illetőleg vétséget követ el és azon büntetendő cselekménynek tettesére megállapított büntetéssel büntetettetik, a mely cselekményre a csábitás irányult.

A csábitás büntetendő cselekményei fölött, a fennálló hatásköri szabályok szerint, vagy a katonai (honvéd), vagy a polgári büntető bíróság ítél.

7. §.

Ha a csábitás büntetendő cselekménye fölött polgári büntető bíróság ítél, a fogság és a hat hónapon aluli börtön helyett fogházbüntetést alkalmaz és a cselekmény az utóbbi esetben is vétséget képez.

Az 1878 : V. t.-cz. 452. §-a hatályon kívül helyeztetik.

104. Az 1891. évi XIII. törvényczikk:

*Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről.*¹

1. §.

Vasárnapokon, valamint szent István király napján, mint nemzeti ünnepen, a magyar szent korona országainak területén az ipari munkának szünetelnie kell.²

Kivételt képez az üzleti helyiségek és berendezések tisztántartásához és helyreállításához szükséges munka.

2. §.

Az ipari munkának szünetelése legkésőbb vasárnap reggeli hat órakor kezdődik, és megkezdésétől számítandó 24 óráig, de legalább is a szüneti napot követő reggeli hat óráig tart.

4. §.

Azon iparnemeknél, melyeknél az ipari munka ~~az előző pont szerint~~ vasárnapokon is végezhető ~~lehet~~,

¹ Lásd az 1891. évi 1740. sz. pénzügyministeri (a 328. oldalon), az 1892. évi 14.837. sz. kereskedelemügyi ministeri (a 323. oldalon), az 1892. évi 2621. sz. pénzügyministeri (a 331. oldalon), és az 1899. évi 27.584. sz. kereskedelemügyi ministeri rendeleteket (a 331. oldalon).

² Az 1848. évi törvények megalkotása emlékének ünnepléséről szóló 1898 : V. t.-cz. április hó 11-ét nemzeti ünneppé nyilvánítja ugyan, de ezen napra e törvény rendelkezései ki nem terjednek.

köteles az illető iparüző az ezen munkánál alkalmazott munkások olyatén felváltásáról gondoskodni, hogy a munkások legalább minden hóban egy teljes, vagy minden két hétben egy fél vasárnapon munkaszünetet élvezzenek.

5. §.

A bányászati és kohászati üzemekre, az állami pénzverdére, valamint az államegyedárúságokra és az azokkal összekötött vállalatokra nézve a kivételesen vasárnapokon is végezhető munka engedélyezése, s illetőleg rendeleti úton való szabályozása iránt, a jelen törvény 3. és 4. §-ában foglalt elvek alapján, a pénzügyminister intézkedik.

6. §.

A ki az 1., 2., 4. és 5. §-okban foglalt határozatokat megszegi, kihágást követ el.

E kihágás a közigazgatási hatóságoknak hatáskörébe utaltatik.

7. §.

Az 1868 : LIII. t.-cz. 19. §-ának második bekezdése¹, és kapcsolatban ezzel az 1879 : XL. t.-cz.² 52. §-a rendelkezése továbbra is érvényben marad.

A jelen törvény hatálya alá tartozó esetek (6. §.) csakis ezen törvény határozatai szerint és az abban megjelölt hatóságok által bírálandók meg és büntetendők.

¹ Az 1868 : LIII. t.-cz. (a törvényesen bevett keresztén vallásfelekezetek viszonyosságáról) 19. §. második bekezdése szerint: vasárnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetlenül szükséges munka felfüggesztendő. Ugyiszintén bármely vallásfelekezetnek ünnepen a templom közelében a egyházi menetek alkalmával azon téreken és utcákon, melyeken az ily menet keresztül vonul, mindaz mellőzendő, a mi az egyházi szertartást zavarhatná.

² Büntető törvénykönyv a kihágásokról.

Az esetben, ha valamely cselekmény úgy ezen törvény 6. §-ának, valamint az 1879 : XL. t.-cz. 52. §-ának határozatai szerint is büntetendő: az eljárásra csak a jelen törvény 6. §-ában megjelölt hatóságok az illetékesek.

*105. Az ipari munkának vasárnapokon, valamint Szent-István király napján végeztetésére vonatkozólag a kereskedelemügyi m. kir. minis-
ternek 14.837/1892. szám a. kiadott rendelete.*

Végezhető lesz az ipari munka:

I. Mert az üzem félbeszakítása lehetetlen:

1. az agyag-, porcellán-, majolika- és kőedény-iparnál, nemkülönbén a mész-, fész-, cement- és téglaegető iparnál, kizárólag az égetési munkák;

2. a bőriparnál a kavarási és bőrforgatási ipari munkák, de csak legfeljebb délelőtt 9 óráig;

3. a cukor-iparnál a cukorgyártással és finomítással járó munkák;

4. az ecet-iparnál a feltöltési és az erjedési műveletek körül végzendő ipari munka;

5. a fehérítésiiparnál a chlorozási és lugzási munkák legfeljebb délelőtti 10 óráig;

6. a kenderáztatásiiparnál;

7. a keményítő-iparnál;

8. a kőolajfinomító-iparnál ~~azon ipari munkarész, mely a végzendő művelet természeténél fogva~~ félbeszakítást nem tűr;

9. a légszesziparnál kizárólag a légszész előállítására, a lámpák meggyújtására és eloltására szükséges ipari munka;

10. a malmoknál az őrlési művelet;

11. a kertészeti iparnál a termeléssel és műveléssel kapcsolatos félbeszakíthatlan és sürgős munka;

12. a papir-, papírpép ~~alkalmazási~~ iparnál a félbeszakítást nem tűró munka;

13. a pótkávé- és katángszáritó-iparban azon ipari munka, mely ősszel a répa vagy gyökér feldolgozására és szárítására elkerülhetetlenül szükséges;

14. a sajtkészítési-iparnál és

15. a szalámi-gyártásnál a félbeszakítást nem tűrő munka;

16. a selyem-iparnál:

a) a selyemgubók beváltásának ideje alatt a selyemgubók átvétele és továbbítása, fojtása és gondozása körüli munkák;

b) a selymérpete-készítés által igényelt munka;

17. a serfőző-, maláta- és

18. a szesz-ipar, valamint a szeszfinomítás és élesztőgyártás, nemkülönb az élesztőnek elfuvarozása;

19. a színnyomásnál és kékfestésnél végzendő azon munkák, melyek a folytonos üzem félbe nem szakíthatása miatt szükségesek;

20. a tészta-gyártásnál a szárítással egybekötött munka déli 12 óráig;

21. az üveg-gyártásnál, — a mennyiben a regeneratív fűtő-készülékkel üzetik, — a fűtési, az üvegolvasztási és üvegfúvási félbeszakítást nem tűrő munkák;

22. a vas- és aczélgyárak üzemágainál mindazon munkák, a melyek félbeszakítást nem szenvedhetnek, jelesen a vas- és aczélolvasztó, kavaró, finomító és csőforrasztó pestek, hengerelő művek munkái, az ezekkel kapcsolatban levő és üzemük folytonosságához szükséges összes műhelyek, a gáz- és gőzfejlesztő, szén-égető, koks-égető, faaszaló, pörkölő és öntő üzemek, a helyi szállítópályák és egyéb mellékműveletek, valamint berendezések félbeszakítást nem tűrő munkái;

23. a vegyészeti-iparnál az üzem azon egyes műveletei, melyek félbe nem szakíthatók, pl. az izzó-, láng- és olvasztó kemenczéknél, ólomkamrák és retortáknál folyó munkák stb.;

24. a villamos erőt, illetve áramot előállító telepeknél előforduló ipari munka;

25. a zománcozott vasedény-iparnál az olvasztási, égetési és ónégetési munkák;

26. borkereskedőknél, illetve raktáraknál és pinczészetnél a házilag vezetendő sürgős javítási munkák.

II. Mert a fogyasztóközönség igényei a folytonos üzem bentartást megkövetelik:

A) Vasárnapokon és pedig:

1. az egész napon át:

a) a cukrász- és mézeskalácsos-iparnál;

b) a nyomda-iparnál a halasztást nem tűrő állami és hatósági nyomtatványok, szinlapok, műsorok, gyászjelentések előállítása és széthordása;

c) hirdapok elárúsítása és széthordása;

d) a szódavíz gyártása, elárúsítása és házhoz szállítása;

e) fürdő intézeteknél és

f) lakásoknak sürgős átalakításánál a szükséges munkák, azonban csak a hatóságilag szabályozott költözködési időszakokban, valamint az ezeket megelőző és követő egy-egy hétben;

g) kenyér, péksütemény, tej és gyümölcs árusítása és házhoz szállítása;

h) természetes virágok árusítása:

i) a szálloda, vendéglő, sör-, pálinka- és bormérő, kávéház és kávémérő iparoknál, ide értve a házhoz szóló megrendeléseket is, vagy az ily üzletekben szokásos bármily étel vagy ital kiszolgáltatását;

k) búcsúkon és ajtatosságotra szolgáló egyéb gyülekezeteken az úgynevezett búcsúczikkeknek, mint pl. imakönyvek, olvasók, viaszgyertyák stb. árusítása;

l) országos vásárok napján az ipari és kereskedelmi elárúsítás, és pedig nemcsak a vásártéren, hanem a vásártartó város, illetve község egész területén; ugyancsak országos vásárok alkalmával a szállítás, illetve fuvarozás;

m) a kofák tizlete, a mennyiben az árúküldő- és mulatóhelyeken, vagy városban, illetve a községen kívül sátrak alatt, vagy valamely szokásos módon állványon, asztalon vagy a földön kirakva árúsíttatnak;

n) élő állatoknak a szállítási eszközökből való kirakása és hazaszállítása;

o) az izraelita húsvéti kenyereknek előállítása és árusítása;

2. délutáni 5 óráig:

oly községekben, melyek az ország határától 10 kilométer-nél távolabb nem esnek, az e rendelet II./A. 1. pontja alatt nem említett minden ipari és kereskedelmi elárusítás;

3. délután 2 óráig:

a borbély és fodrász-iparnál az üzleti helyiségekben, azon-túl csak magánlakásba, színházakba, vagy hasonló előadások alkalmából házhoz hívva.

4. déli 12 óráig:

a) a gép-iparnál a sürgős és halaszthatatlan javítási munkák;

b) kis-iparnál a sürgősen rendelt javítási munkák;

c) a pék-iparnál az árú elkészítése és szállítása;

d) a mészáros, hentes és kolbászkészítő-iparnál az elkészítés, elárusítás és szállítás;

e) minden a jelen rendelet II. A/1. és 2. pontjai alatt meg nem nevezett ipari és kereskedelmi üzletekben az elárusítás és a házhoz szállítás;

f) kereskedelmi és ipari irodákban a kereskedelmi és gyári alkalmazottak irodabeli munkája;

g) gyorsárúk, sör és baromfi szállítása;

h) sertéshizláló telepeknél a hizlaláshoz szükséges anyagok szállítása; sertéseknek a szállásokba vagy telepekbe való behajtása;

A június és július hónapokba eső vasárnapokon azonban oly városokban, melyek lakossága a 20.000-et meghaladja, a jelen 4. pont) — f) alatt elősorolt munkák csak délelőtti 10 óráig folytathatók;

5. délelőtti 10 óráig:

a) a jégnek szállítása és

b) vasárnapokra eső hetivásárokon az elárusítás és szállítás.

B) Szent-István napján:

csak az A) 1. a) — e), g) — k), m), n), továbbá a 2., 3. és 4. b) — d) pontok alatt felsorolt ipari munkák az ott említett időn belül, valamint a fűszer-, bor-, tea-, csemege- és lisztkereskedéseknél, nemkülönben a szatócok üzleténél déli 12 óráig.

C) A munkaszüneti napot követő napon: az ipari munka megkezdhető:

1. éjjel 1 órától: mindennemű élelmiszerek előállítása és szállítására nézve, a mennyiben azt az illető iparág természete indokolja;

2. reggel 5 órától:

a) élelmi szereket és italokat árusító és kimérő üzleteknél;

b) a fuvarozás előkészítése és foganatba vétele.¹

III. Mert a közforgalom vagy valamely hadászati vagy egyéb közérdek a folytonos üzembentartást feltétlenül követeli:

1. A vasuti és hajózási üzemek, valamint a posta-távirda és távbeszélő üzemeknél előforduló ipari munka;

2. hadászati szempontból sürgős építkezési, felszerelési vagy szállítási ipari munkák;

3. árvíz és más elemi csapás elleni védelmi munkák, valamint az illető elemi csapás következményeinek eltávolítására vagy orvoslására elkerülhetetlenül szükséges munkák;

4. oly ipari munka, mely a nyilvános közlekedés és közbiztonság érdekében halasztást nem szenvedhet;

5. ünnepélyeknél bármily diszitési munka;

6. a társas- és bérkocsi-ipar;

7. a hordár- és targonczás-ipar;

8. a temetkezési vállalatok.

IV. Az idézett törvény 3. §. b) pontja szerint ipari munkát végezhetnek a mondott napokon azon önálló kisiparosok, kik maguk — és pedig segédek és tanonczaik, valamint más segéd-munkások igénybevétele nélkül — lakásukon dolgoznak.

V. Ha valamely üzlet állami egyedárúság tárgyát képező cikkek elárusítására fel van jogosítva, e mellett más cikkek vételével vagy elárusításával is foglalkozik, vagy a mely ugyanazon üzlethelyiségben más ipart is gyakorol, az ezen utóbbi üzletkörre nézve úgy az

¹ E helyett lásd a 27.584/1899. K. M. sz. rendeletet a 331. és 332. oldalon.

1891: XIII. törvényczikknek hatálya, mint a jelen rendelet hatálya alatt áll.

Az egyedárúsági czikkek elárusítására jogosított üzletekben mindazonáltal az ezen árusításra nézve megengedett időn belül gyufa, szivarkapapír, pipa, pipaszár s közönséges fa- és papirszipkák árusítása is meg van engedve.

VI. A jelen rendeletben az egyes munkákra, illetve műveletekre nézve engedélyezett kivétel csakis azon munkásokra és segélyszemélyzetre vonatkozik, mely az illető munkánál, illetve műveletnél tényleg alkalmazva van.

VII. Azon iparnemeknél, melyeknél az ipari munka a fentiek szerint vasárnapokon is végezhető lesz, köteles az illető iparűző az ezen munkánál alkalmazott munkások olyatén felváltásáról gondoskodni, hogy a munkások legalább minden hóban egy teljes, vagy minden két hétben egy fél vasárnapon munkaszünetet élvezzenek.

VIII. Az egyes községekre és egyes ipar- és kereskedelmi telepekre nézve általam külön engedélyezett vagy még engedélyezendő kivételek ezen rendelet által nem érintetnek.

IX. A jelen rendelet 1892. évi márczius hó 20-án lép életbe.

106. Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t. czikk 5. §-a szerint: a bányászati és kohászati üzemekre, az állami pénzverdékre, valamint az állami egyedárúságokra és azokkal összekötött vállalatokra nézve kivételesen vasárnapokon is végezhető munkának engedélyezése iránt, a m. kir. pénzügyminiszernek 1891. évi július 1-én 1740. sz. a. kiadott rendelete:

Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t. czikk 5. §-a szerint a bányászati és kohászati üzemekre, az állami pénzverdére, valamint az állami egyedárúságokra és az azokkal összekötött vállalatokra nézve a kivételesen vasárnapokon és Szent István király napján is végezhető munka engedélyezése, s illetőleg rendeleti úton való szabályozása iránt az idézett törvény 3. és 4. §-aiban foglalt elvek alapján a pénzügyminister intézkedvén, e felhatalmazás alapján rendelem,

hogy az ipari munka az alább felsorolt hivataloknál, üzemeknél, vállalatok és raktáraknál, ugyancsak az alább előadott módokat mellett, vasárnapokon, valamint Szent István király napján is végezhető lesz.

Még pedig:

I. Mert az üzem félbeszakítása lehetetlen, végezhető:

1. a bányászati és kohászati iparnál:

a) a vízmentesítés és légmentesítés céljából szükséges munkák;

b) a javító munkák aknában, tárnákban, járó- és szállító nyílásokban, gépeken és gőzkazánokon és más erőműveken, szállító pályákon és azokhoz tartozó berendezéseken; továbbá az ilyen javító munkák miatt szükséges műhelyi munkák, a melyekben az itt felsorolt munkák az üzem megszakítása nélkül köznapon nem végezhetők;

c) a félbeszakítást nem tűrő munkák érczelőkészítő, ércfeldolgozó (pörkölő, olvasztó, foncsorító, lugzó, fémelvásztó, villamos fémajtó) művekben, valamint az ezekkel kapcsolatos vegyi művekben, sörfőzőknél és kokszkemenczékénél;

2. a pénzverő üzemnél az olyan javító munkák, a melyek az üzem nagobbmértvű megszakítása nélkül köznapon nem végezhetők;

3. a sójővedék körében a már megkezdett sóberaktározás befejezéséhez az államtulajdon biztosítása céljából szükséges ipari munka;

4. a dohányjővedék hivatalainál és üzemeinél:

a) a dohánybeváltó hivataloknál a beváltás ideje alatt a végből teljesítendő ipari munka, hogy a szombaton beváltott dohány vasárnap kezeltessék;

b) ugyancsak a dohánybeváltó hivataloknál a dohányerjedés ideje alatt a végből teljesítendő ipari munka, hogy a felmelegedett levelek átrakattathassanak;

c) a dohánygyárakban a rendkívüli megrendelések hétfőn vagy a Szent István napját követő napon való teljesíthetése végett szükséges munka, a szivargyártási üzem oly munkái, a melyek a gyártás folytonossága érdekében szükségesek, végül

nyers dohány- vagy gyártmány-szállítványoknak a vasúti vagy hajóállomásokon való átvétele vagy átadása körül halaszthatatlan munkák;

d) a dohányáruda-raktáraknál a már megkezdett anyagberaktározás befejezéséhez az államtulajdon biztosítása céljából szükséges ipari munka.

II. Mert a fogyasztó közönség érdekei a folytonos üzembentartást követelik:

1. a sójövédék körében folytatható:

a) nagyobb mérvű só-megrendelés esetén a sótermelés és a sószállítás körül felmerülő ipari munka déli 12 óráig;

b) a kizárólag só elárúsítók üzlete délelőtt 10 óráig;

c) a más cikkekkel együtt só elárúsítók üzlete az ezekkel a cikkekkel való kereskedelemre nézve fennálló módon és korlátok között;

2. a dohányjövédék körében a dohányárudákra nézve, még pedig tekintet nélkül arra, vajon a dohányárús kizárólag dohány és dohánygyártmányok eladásával is foglalkozik, a dohánygyártmányok eladására vonatkozó szabályok (1890. évi hivatalos összeállítás 15. §-a) változatlanul érvényben tartatnak azzal a hozzáadással, hogy ha azok a dohányárúsok, a kik egy-és ugyanabban a helyiségben dohány és dohánygyártmányon kívül más cikkeket is elárúsítanak, a dohányárudákra nézve fentartott kötelezettséget az 1891. évi XIII. t.-cz., s ennek alapján a kereskedelemügyi m. kir. minister úr által egyidejűleg 37.892. szám alatt kiadott rendelet kijátszására vagy megszegésére használják fel, tőlük a dohányeladási engedély azonnal meg fog vonatni.¹

III. Mert a közérdek követeli a folytonosságot, végezhetőket:

1. a bányászat és kohászatnál, a dohányjövédék telepeinél és gyárainál mindazok a munkák, a melyek elhalasztása a földfelület, illetőleg a műtelep biztonságát, személyek életét vagy egészségét veszélyezteti;

2. a kőszénbányákban a termelés munkája, ha rendkívüli körülmények folytán, a kőszéntermelést folytatni kell, a mihez azonban külön bányahatósági engedély kell, a mely csak meghatározott időre szólhat.

¹ E 2. pontot a 6621/1892. P. M. Sz. rendelet módosította (lásd a 331. oldalon).

IV. A jelen rendelet az 1891. évi XIII. törvény-czikkkel egyidejűleg, 1891. évi július hó 15-én lép életbe.

107. A dohánygyártmányoknak ünnepeken és vasárnapokon való eladására vonatkozó határozmányok tárgyában, a m. kir. pénzügyministernek 1892. évi márczius hó 12-én 2621. sz. a. kiadott körrendelete.

Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t.-czikk 5. §-a alapján mult évi július hó 1-én 1740/P. M. sz. a. kibocsátott rendeletnek a dohányárudákra vonatkozó II. 2. alatti pontját és ezzel kapcsolatban a dohánygyártmányok eladására vonatkozó szabályok (1890. évi hivatalos összeállítás) 15. §-ának a vasárnapok és ünnepnapokra vonatkozó határozmányát, az időközben szerzett tapasztalatok alapján szükségesnek találtam a következőleg módosítani:

A dohány és dohánygyártmányok eladásával foglalkozóknak megengedtetik, hogy áruhelyiségeiket vasárnapokon és Szent István király napján délután 4 óráig zárva tarthassák; délután 4 órától 9 óráig azonban kötelesek vagy áruhelyiségeiket nyitva tartani, vagy legalább gondoskodni arról, hogy a fogyasztó közönség dohánygyártmányokat (esetleg bélyegeket és váltóúrlapokat) ugyanazon épületben, melyben az áruda elhelyezve van, könnyen hozzáférhető helyen kaphasson, s a zárva tartott bolt ajtaján szembe tűnő módon, magyar és az illető községben divó nyelven megjelölni, hogy az épület melyik részében lehet kapni a kincstár részéről áruba bocsátott cikkeket?

A dohánygyártmányok eladására vonatkozó szabályok fent idézett 15. §-ának határozmányai egyéb ünnepnapokra, valamint a köznapokra nézve változatlanul továbbra is érvényben maradnak.

108. A vasárnapi munkaszünetre vonatkozó rendeletnek módosítása tárgyában, a kereskedelemügyi m. kir. minister 1899. évi június hó 28-án 27.584. sz. a. kiadott rendelete:

Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t.-czikk 3. §-a alapján, a belügyi és földmívelésügyi minister urakkal, illetve a horvát-szlavon-dalmát bán úrral

egyetértőleg, hivatali elődöm 1892. évi márczius hó 5-én 14.837. szám alatt kiadott rendeletének II. c) pontjához a következőket rendelem:

A munkaszüneti napot követő napon reggel 3 órakor megkezdhető a fuvarozás előkészítése és foganatbavétele.

E rendelettemmel, mely kihirdetése napján azonnal hatályba lép, hivatali elődöm fentebb idézett rendeletének II. C) 2. b) pontja érvényen kívül helyeztetik.

109. Az 1891. évi XIV. törvényczikk:

„Az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetén való segélyezéséről.”

Általános határozatok.

1. §.

A jelen törvényben megjelölt segélyezési czélokra betegsegélyezési pénztárak szolgálnak.

2. §.

Betegsegélyző pénztárhoz kell tartozniok — nemre, korra és honpolgárságra való tekintet nélkül — mindazoknak, a kik a magyar korona országai területén:

a) valamely az ipartörvény (1884: XVII. t.-cz.) alá eső foglalkozásnál, ideértve még ugyanezen törvény 183. §. d) és f) pontja alatt felsorolt vállalatokat is;¹

b) bányákban és kohókban, vagy a bányatermékeket feldolgozó egyéb művekben, úgyszintén kőfejtő-, homok-, kavics- és agyagtermelő telepeknél;

c) nagyobb építkezéseknél;

d) a vasuti üzemeknél és ezek gyáraiban és műhelyeiben; a postánál, távvidánál, távbeszélőknél;

¹ Az 1884: XVII. t.-cz. 183. §. d) pontja az államegyedáruságról, f) pontja pedig a malomüzletekről és italmérésekről rendelkezik.

e) hajózásnál és a hajóépítésnél, valamint

f) a fuvarozásnál, szállítmányozásnál, raktáraknál és a kereskedelmi pinczészetnél

oly fizetéssel vagy bérrel vannak alkalmazva, melynek egy munkanapra eső összege négy frtnál nem magasabb — és a kikkel szemben a munkaadó a munkábaálláskor világosan ki nem kötötte, hogy az alkalmazás nyolcz napnál rövidebb időre terjed.

3. §.

Alkalmazottakul tekintetnek a tanoncok, gyakornokok és más olyan személyek is, kik be nem fejezett kiképzésük miatt bért vagy fizetést épen nem, vagy a szokásosnál csekélyebbet huznak.

5 §.

Az állami, törvényhatósági, községi és közalapítványi vállalatoknál, ideértve az állami vasutakat, postát, távvidát, távbeszélőt és a gyárakat is, — végleges minőségben állandó fizetéssel alkalmazottak a jelen törvény értelmében szervezett betegsegélyző pénztárakba nem kötelesek belépni az esetben, ha az ezeknél érvényben álló szolgálati rendtartások szerint betegség esetében is illetményeik részükre a betegség kezdetétől számítva legalább husz héten át kijárnak.

A fizetési kötelezettségről.

22. §.

A kötelezett pénztári tagok járulékait a munkaadó köteles fizetni, olyképen azonban, hogy a járulékok egyharmadrészét sajátjából köteles fedezni, kétharmad-

részt pedig a kötelezett biztosított tag béréből vagy fizetéséből levonhatja.

Ha a munkaadó ezen járulékot a fizetés-, illetve a bér kifizetésére nézve szokásban levő időpontban nem vonta volna le, későbbben ezen részletet csak annyiban vonhatja le, a mennyiben a fizetés, illetve bér esedékessé válása óta egy hó még nem mult el.

A munkaadó és alkalmazottja között ezen intézkedéssel ellenkező szerződések, a mennyiben az alkalmazottra hátrányt hárítanak, tilosak és érvénytelenek.

Bejelentési kötelezettségről.

26. §.

A munkaadó köteles minden nála alkalmazott, biztosításra kötelezett egyént, a munkába lépéstől számítandó nyolcz nap alatt, az iparhatóság által meghatározandó módon, a minden munkaadó számára az iparhatóság által már előre megjelölt pénztárhoz bejelenteni.

Büntető határozatok.

83. §.

Kihágást követ el:

- a) ki a 26. §-ban körülírt bejelentést elmulasztja, vagy azzal késik;
- b) az a pénztári tag, a ki betegség színlelése által a betegsegélyző pénztártól bármiféle segélyezést igénybe vesz;
- c) az a munkaadó, a ki a 22. §. szerint tiltott szerződést köt, vagy a ki a nála alkalmazott pénztári tag javára, tudva, a ténylegesnél magasabb bért vagy fizetést számít be.

84. §.

Az előbbi szakaszban említett kihágási esetekben az 1884. évi XVII. törvénycikkben megállapított iparhatóságok járnak el.¹

110. Az 1891. évi XV. törvénycikk:

»A kisededóvásról.«

4. §.

Ott, hol kisededóvoda vagy menedékház van, minden szülő vagy gyám köteles 3—6 éves gyermekét vagy gyámoltját abba járatni, hacsak nem igazolja, hogy a gyermek otthon vagy bárhol állandó, kellő gondozásban és felügyeletben részesül.

Azon szülőt vagy gyámot, ki ezt az illetékes felügyelő-bizottságtól vett felszólítás után nem igazolja és gyermekét vagy gyámoltját a kisededóvodába vagy menedékházba mégsem járatja, a községi elöljáróság pénzbírságban marasztalja el a kisededóvoda vagy menedékház pénztára javára.

Az 1891. évi XXXIV. törvénycikk:

111. »A kézi lőfegyvereknek kötelező megvizsgálásáról.«

1. §.

A magyar korona területén készült minden kézi lőfegyver — kaliber és nagyságra való tekintet nélkül — forgalomba hozatal előtt, ellentállási képességének kipróbálása végett, a rendeleti úton megjelölendő próbaállomások egyikénél megvizsgálendő és ezen vizs-

¹ Lásd ezen (1884. évi XVII. t.-cz.) 166. §-át a 173. oldalon.

gálat megtörtént a fegyverre alkalmazott próbajelzéssel igazolandó.

Hasonlóan vizsgálat alá bocsátandók a magyar korona területére behozott kézi lőfegyverek is, a mennyiben egy más állam hatósága által a hazaihoz hasonló érvényességű próbabélyeggel még ellátva nem lennének. Hogy mely állam hatóságainak próbabélyegek tekinthetők a magyar korona országaiban hatályosaknak, azt a kereskedelemügyi minister rendeleti úton fogja közzétenni.¹

2. §.

Ha valamely kézi lőfegyver kalibere megváltoztatatik, a kézi lőfegyver újabb megvizsgálás alá bocsátandó még akkor is, ha a jelzett módosítás előtt már meg lett volna vizsgálva.

4. §.

A próba-állomásoknál használandó bélyegjelzők lenyomatai a kereskedelmi és iparkamaráknál fognak őriztetni, hol ezek az érdekeltek által megtekintethetők.

A próbabélyegek utánzása vagy hamisítása az 1878: V. t.-cz. 412. §-ának rendelkezései,² illetve Horvát-Szlavonországokban az ott fennálló büntető törvénykönyv rendelkezései szerint büntetendő.

5. §.

A fegyverkészítők vagy kereskedők, valamint ezek alkalmazottjai, a mennyiben az ezen törvény 1. és

¹ Lásd az ezen törvényszöveg végén közzétett 1892. évi 27.290. sz. kereskedelemügyi ministeri rendeletet a 337. oldalon.

² Most már a bélyeghamisításról szóló 1897. évi XXXVII. t.-cz. 1. §-a szerint büntetendő.

2. §-ában előirt bélyeggel el nem látott kézi lőfegyvereket árusítanának, szállítanának, vagy árusításra készen tartanának, kihágást követnek el, s az 1884: XVII. t.-cz.-ben¹ megállapított iparhatóságok által s az ott megállapított eljárás szerint 10—300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

A fegyverek ez esetben hivatalból megvizsgálандók.

A mennyiben a használatra kielégítőnek találtak, a fegyverek az illetőknek visszaadandók, ellenkező esetben a fegyverek elkobzandók és használhatatlannokká teendők.

6. §.

Az 1879: XL. t.-cz. 35. §-a a jelen törvény 5. §-ában körülirt kihágásokra ki nem terjed.

7. §.

A bel- vagy külföldi hadi erőnek szánt lőfegyvereknek a katonai szakbizottságok által történő megvizsgálása a jelen törvény szerint eszközölt vizsgálattal azonos hatálylyal bír.

112. A kézi lőfegyvereknek kötelező megvizsgálásáról szóló 1891. évi XXXIV. t.-cz. végrehajtása tárgyában a kereskedelemügyi m. kir. minister 1892. május hó 5-én 27.290. szám alatt kelt rendelete.

2. §.

Az 1891. évi XXXIV. t.-cz. 1. §-ában előirt fegyvervizsgálat eszközzése céljából Budapesten fegyvervizsgáló próba-állomás állítatik fel.²

¹ Lásd a 173. oldalon.

² A kereskedelemügyi ministernek 1892. évi 56.893. és 60.186. számú rendeletei szerint a ferlachi, prágai, weiperti, bécsi és lüttichi próba-állomás bélyegei a budapesti próba-állomás bélyegeivel hasonló hatályúaknak tekintendők.

4. §.

Minden belföldön készített, vagy külföldről behozott löfegyver a próba-állomáson megvizsgálandó.

5. §.

A megelőző §-ban körülírt próba alól kivételnek mindazon kézi löfegyverek, melyek külföldi próba-állomásoknak a teljes próbára vonatkozó bélyegével el vannak látva.

7. §.

Szabályszerűen megvizsgált puskák az esetben, ha a fűrésztőltagos bővítése erősebb töltények alkalmazását igényli, a rendes próbának újból alávetendők.

10. §.

Minden löfegyver, mely a jelen rendelet 4-ik §-ában körülírt vizsgálatnak sikeresen megfelel, a következő, a cső hátsó részén és a závarzaton alkalmazandó bélyeggel látandó el:

11. §.

A próba-bélyegen kívül minden csőre a löpróba előtti furatméret tizedmilliméterben ütendő; ezenkívül még minden fegyver a próba-állomás folyó jegyzőkönyvi számával megjegyzendő; a jegyzőkönyvi szám egycsőű puskánál a cső hátulsó részére alul, kettős csőű puskánál a jobboldali cső hátulsó részére alul ütendő.

Kettős csövek, melyek külön löpróbára hozattak, ezen próbának megfelelő jegyzőkönyvi számával az alsó sín hátulsó részén látandók el.

113. Az 1891. évi XLI. törvényczikk:

»A határ- és földmérési jelek büntetőjogi védelméről.«¹

1. §.

A ki az ország határának megjelölésére szolgáló szobrot, kő- vagy faoszlopot, árkot, kő- vagy földhalmot, vagy más jelzőt szándékosan és jogtalanul megrongál, vagy a határszobornak vagy oszlopnak feliratát vagy egyéb megjelölését részben vagy egészben olvashatlanná vagy felismerhetlenné teszi: vétséget követ el.

2. §.

Három évig terjedhető fogházzal és hivatalvesztéssel büntetetik az, ki az előző szakaszban felsorolt határjeleket szándékosan és jogtalanul, ha nem is a birtokviszonyok megzavarása céljából, megsemmisíti, kidönti, szétrombolja, felismerhetlenné teszi, vagy áthelyezi.

A kísérlet büntetendő.

4. §.

Vétséget követ el, ki a polgári vagy katonai hatóság által elrendelt földmérés (háromszögmérés) céljából felállított gulát, oszlopot, czöveket, vagy e célra alkalmazott más jelzőt szándékosan és jogtalanul megrongál, megsemmisít, eltávolít vagy áthelyez.

6. §.

A jelen törvényben meghatározott vétségek tárgyában a bűnvádi eljárás hivatalból indítandó meg.

¹ Lásd az 1888. XIV. t.-cz. alapján kiadott határőrizeti utasítást. (83. oldal.)

Az 1. és 3. §-okban meghatározott vétségekre nézve az eljárás és ítélelhozatal a kir. járásbíró-ságok, a 2. §-ban körülírt vétségre nézve pedig a kir. törvényszékek hatáskörébe tartozik.

114. Az 1893. évi XXIII. törvénycikk:

„A mesterséges borok készítésének és azok forgalombahozatalának tilalmazásáról.»

1. §.

Mesterséges bort készíteni vagy gyártani, úgyszintén ily bort bármi módon forgalomba hozni tilos.

Épúgy tilos azokat az anyagokat, melyek mesterséges bor készítésére vagy gyártására szolgálhatnak, erre a célra s ezen a címen a magyar korona országai területén hirdetni, vagy ugyanerre a célra és ezen a címen a magyar korona országai területén bármi módon forgalomba hozni.

2. §.

Mesterséges a bor, ha az:

a) nem kizárólag szőlőből, illetve szőlőmustból készült;

b) ha a borhoz — tisztított szeszen vagy cognaccon kívül — viz, vagy bármely más anyagok¹ kevertetnek.

¹ Saccharin s — a caramel és szaffiőr kivételével — más növényi vagy ásványi festőanyagoknak, kátrányfestékeknek, glicerinnek, salicyl-savnak, tamarinda-kivonatnak, zamat-kivonatoknak, bármiféle essenciáknak, szagolajok vagy egyéb folyadékoknak (bor-zamatoknak, extractumoknak), továbbá a megengedettől eltérő minőségű szeszenek (cognacnak), cukorneműeknek, kénnek, savpótló, savtalanító és derítő szereknek stb. a musthoz, illetőleg borhoz való keverése, vagy a must, illetőleg a bor kezelésénél való használata feltétlenül tiltva van; következtülésképpen azok a borok, a melyeknek készítésénél vagy kezelésénél ilyen anyagok használtattak, mesterséges boroknak tekintendők. (Az ezen törvény végrehajtása iránt kiadott 1897. évi augusztus hó 23-án 53.850/VI/a. szám alatt kelt kereskedelemügyi minis-terrendelet.)

Ellenben a szőlőből készült természetes mustnak az okszerű pinczekezelés elveinek megfelelő javítása útján előállított bor mesterséges bornak nem tekinthető.

Arra nézve, hogy mi értendő a must okszerű kezelése és javítása alatt, a kereskedelemügyi minis-ter a földművelésügyi minis-terrel rendeleti úton intézkedik.

3. §.

Az oly természetes bort, melyhez külföldi mazsola-szőlő is hozzá adatott, »tokaji«, »hegyaljai« vagy »szamorodni« elnevezés alatt forgalomba hozni tilos.

Pezsgőt, ürmöst, törkölybort (csiger, löre) és gyümölcsbort csak ezen minőségüknek megfelelő elnevezés alatt szabad raktározni és forgalomba hozni.

4. §.

Tilos a bort oly vidék megjelölésével forgalomba hozni, a melyen az nem termett, illetőleg a mely vidék jellegének meg nem felel.

Tilos továbbá a bort oly szőlőfaj megjelölésével forgalomba hozni, a melyből az nem készült.

Különböző vidéken termett, vagy különböző szőlő-fajokból készült borok keverése esetén az összeházasított bor oly vidékűnek, illetőleg olyan szőlőfajból valónak jelezhető, melynek túlnyomó fajtájára szerint az tényleg megfelel.

A borvidékek beosztását a kereskedelemügyi minis-ter a földművelésügyi minis-terrel egyetértve rendeletileg állapítja meg.

5. §.

Kihágást követ el, és a mennyiben cselekménye a büntető törvények vagy a közegészségügyi törvény

vagy szabályok szerint súlyosabb büntetés alá nem esik, 25 forinttól 300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az:

a) ki a mesterséges bor készítésére vagy gyártására szolgálható anyagokat kifejezetten e célra való használhatóság végett hirdeti vagy forgalomba hozza;

b) ki a 2-ik §-ban körülírt mesterséges bort forgalomba hozza;

c) ki a 3-ik §. első bekezdésében említett borokat »tokaji«, »hegyaljai« vagy »szamorodni« elnevezés alatt forgalomba hozza;

d) ki a 3-ik §. második bekezdésében említett italokat nem a rendeletben előírt megnevezések alatt raktározza vagy hozza forgalomba;

e) ki bort oly vidék megjelölésével hoz forgalomba, mely vidéken az nem termelt, illetőleg mely vidék jellegének meg nem felel (lásd 4. §.);

f) ki bort oly szőlőfaj megjelölésével hoz forgalomba, a melyből az nem készült (lásd 4. §.).

6. §.

Kihágást követ el, és a mennyiben cselekménye büntető törvénykönyvek határozmányai szerint súlyosabb büntetés alá nem esik, 25 frttól 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel és két hónapig terjedhető elzárással büntetendő: ki a 2. §-ban említett mesterséges bort készíti vagy gyártja.

7. §.

Az 5. és 6. §-okban felsorolt kihágások fölötti eljárásra és ítélethozatalra az 1880. évi XXXVII.

törvényczikkben¹ és az ennek alapján kiadott belügyi ministeri rendeletben megnevezett közigazgatási hatóságok², Horvát-Szlavonországban pedig az ugyanazon kihágások elbírálására hivatott közigazgatási hatóságok illetékesek.

¹ E t.-cz. a magyar büntetőtörvénykönyvek (1878: V. és 1879: XL. t.-cz.) életbeletételéről szól.

² Az 1880. évi augusztus hó 17-én 33.547. szám alatt kiadott belügy-ministeri rendelet szerint:

I. fokú hatóságok:

a) községekben a főszolgabíró vagy az erre felhatalmazott szolgabíró.

b) városokban a rendőrkapitány vagy a tanács által e részben megbízott tisztviselő;

c) Budapest mindenik kerületében az illető kerületi kapitány.

II. fokú hatóságok:

a) vármegyékben az alispán;

b) törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács;

c) Budapesten a főkapitány.

III. fokú hatóság: a m. kir. belügyminister. (Az ezen törvény végrehajtása iránt kiadott 1897. évi augusztus hó 23-án 53.850./VI. a. számú kereskedelemügyi ministeri rendelet 11. §-a)

Az előző §-ban megjelölt első fokú hatóságok kötelesek folytonosan éber figyelemmel őröködni a felett, hogy a közigazgatásilag hatáskörükbe tartozó területen az 1893: XXIII. t.-cz., illetőleg az ennek végrehajtására vonatkozó 1897: 53.850. sz. keresk. min. rendelet határozványaiba ütköző italok ne készíttessenek, ne gyártassanak, se pedig forgalomba ne hozassanak, továbbá hogy a törvény, illetőleg a végrehajtási rendelet által tiltott egyéb cselekmények el ne követtessenek; másrészt kötelesek az I. fokú hatóságok minden igyekezetükkel odahatni, hogy az elkövetett kihágások felfedeztessenek s elkövetők megfelelő büntetésen részesüljenek.

Az ellenőrzési szemlék tartását az 1893: évi XXIII. t.-czikk végrehajtásával megbízott kereskedelemügyi-, földmívelésügyi-, pénzügyi- és belügyi ministerek bármelyike és bármikor elrendelheti.

Az ellenőrzési teendőket a jövedéki ellenőrzés és felügyelet alatt álló teleknél az arra illetékes pénzügyi hatóságok és közegek is kötelesek gyakorolni, és kihágás elkövetésének gyanúja esetében kötelesek arról az első fokú hatóságot haladéknélkül értesíteni. (Végrehajtási utasítás 1897: 53.850. sz. kereskedelemügyi ministeri rendelet 12. §-a.)

115. Az 1893. évi XXVIII. törvényczikk:

»Az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőkrol.«

A balesetek elhárítása és az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének megóvása érdekében szükséges intézkedésekről.

1. §.

A munkaadó köteles ipartelepén mindazt létesíteni és fentartani, a mi — tekintettel a telep és az üzem minőségére, annak követelményeihez képest — az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének lehető biztosítása érdekében szükséges, és pedig:

a) azon helyeken, hol az alkalmazott élete, testi épsége vagy egészsége leesés vagy valamely tárgy lehullása által veszélynek lehet kitéve, köteles megfelelő védő készülékeket alkalmazni, a mélyedéseket, valamint az oly tartályokat, melyeknél a beesés veszélye fenforog — a mennyiben az üzem természete azt megengedi — kellőleg bekeríteni, illetve befedni;

b) a hajtó és fogaskerekeket, a hajtóerőközvetítőket legalább is azon magasságig, a meddig az alkalmazottak vagy más járókelők azokkal érintkezhetnek — védőkészülékkel vagy korláttal ellátni;

c) a körfűrészeken, a gyalu, maró, köszörülő és más gépeken védő készülékeket alkalmazni;

d) a gépek olajozását és a hajtósíjak alkalmazását, felrakását és leszedését, illetve a közlő műveket különös gonddal kezeltetni;

e) a felhuzó-gépeknek veszély nélkül hord-, illetve szállító-képességét úgy a teher-, valamint a személyszállítás tekintetében az iparhatóság közbenjöttével

megállapítani, azt szembetűnő helyen megjelölni és a felett őrködni, hogy ezen gépek csak hordképességüknek megfelelő mérvben használtassanak s hogy biztonsági forgókészülékkel láttassanak el;

f) a gáz- és kőolaj-lámpákat akkép elhelyezni, hogy a tűzveszély ne fokoztassék; elég tágas, könnyen nyíló és hozzáférhető ki- és lejárásokat alkalmazni, a szükséges tűzoltó készülékeket gyors használatra mindig alkalmas állapotban készletben tartani;

g) a gyári helyiségek kellő szellőztetéséről és világításáról, a fejlődő gáz és pornak, a hulladékok és egyéb szennynnek eltávolításáról, oly zárt munkahelyiségekben pedig, melyekben az alkalmazottak hosszabb időn át tartózkodnak, arról gondoskodni, hogy a munkásokra elegendő mennyiségű légtér jusson;

h) arról gondoskodni, hogy azon alkalmazottak, kiknek mérges anyagokkal telt helyiségekbe kell bemenniük, vagy ott tartózkodniok, respiratorokkal legyenek ellátva s a respiratorokat használják is; ott pedig, a hol nagymérvű por fejlődik, exhaustorok alkalmaztassanak;

i) az első segélyre szükséges köt- és gyógyszereket készletben tartani.

Munkaadó a jelen törvény értelmében az ipartelep tulajdonosa vagy bérloje, illetőleg a tulajdonos vagy bérlo nevében eljáró helyettes.

2. §.

Az ipari telepen alkalmazottak kötelesek a munkaadó által a vállalat üzeme körül az élet, testi épség és egészség biztosítása érdekében tett intézkedésekhez alkalmazkodni, illetve az e tekintetben mérvadó rendszabályokat megtartani és teljesíteni.

7. §.

A munkaadó az ipartelepen előfordult minden balesetet, mely egy vagy több alkalmazott megsérülését vonta maga után, a baleset megtörténtét követő 48 óra alatt az illetékes iparfelügyelőnek bejelenteni köteles.¹

A kihágásokról, azok büntetéséről és az eljáró hatóságokról.

37. §.

Az, a ki a jelen törvényben előirt kötelezettségek teljesítését elmulasztja, kihágást követ el és az alantabb megállapított pénzbüntetéssel sújtandó — fenmaradván úgy a polgári, mint büntető-törvény szerinti felelőssége, ha mulasztása miatt valamely baleset történt.

Ehez képest az a munkaadó, ki a jelen törvény 1. §-ában előirt kötelezettség teljesítését elmulasztja, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha a mulasztásból másra testi sértés származott, a munkaadó — a mennyiben mulasztása az általános büntetőtörvények súlya alá nem esik — 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az alkalmazott, ki a jelen törvény 2. §-ában említett kötelezettséget megszegi, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

38. §.

Az a munkaadó, ki az iparhatóság által az alkalmazottak életének, testi épségének vagy egészségének

¹ Lásd kereskedelemügyi miniszternek ezen szakasz rendelkezését kiegészítő 1895. évi 37.302. sz. rendeletét a 348. oldalon.

megóvása végett kiadott rendeleteket a kitűzött időn belül nem teljesíti, vagy ily rendeletek fogatosítását megtagadja, 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanezen büntetéssel sújtandó az, ki az ilyen rendeletek fogatosításának ellenszegül.

39. §.

Az a munkaadó, a ki az iparfelügyelőnek a jelen törvény értelmében megvizsgálható helyiségekbe való belépést meg nem engedi, vagy annak a jelen törvény értelmében adandó felvilágosításokat meg nem adja, vagy másokat ily felvilágosítások megadásától vagy panaszaik előterjesztésétől eltilt, vagy az iparfelügyelőnek a jelen törvény értelmében tehető kérdésére valótlán feleletet ad, vagy másokat valótlán feleletek adására rábírni törekszik, avagy a ki az iparfelügyelőnek a jelen törvény értelmében megtekinthető okmányok és kimutatások felmutatását megtagadja, úgyszintén az, a ki az iparfelügyelőnek a jelen törvény értelmében megvizsgálható helyiségekbe való belépését ellenszegüléssel megakadályozza, vagy azt gátolja, hogy az iparfelügyelő a 24. §. értelmében a gyári alkalmazottakkal tanuk nélkül érintkezessen, a mennyiben a cselekmény az általános büntető törvények súlya alá nem esik — kihágást követ el és 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Visszaesés esetében, ha az ezen kihágást elkövetőnek utolsó megbüntetése óta két év még el nem telt, a pénzbüntetés 300 frtig terjedhet.

40. §.

A jelen törvény 37., 38. és 39. §-okban említett kihágások eseteiben az 1884: XVII. t.-cz. VII. fejezetében említett iparhatóságok¹ az ott megállapított módozatok szerint járnak el.

Az alsóbb fokban hozott ítéletek ellen beadott felebbezés halasztó hatállyal bír.

Zárhatározatok.

42. §.

Az 1884: XVII. t.-cz. 158. §. e) pontja hatályon kívül helyezettik.

116. Az ipari, gyári és gazdasági vállalatoknál előforduló baleseteknek a rendőrhatalóságokhoz leendő bejelentése tárgyában, a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek 1895. évi május hó 21-én 37.302. sz. alatt kiadott körrendelete.

Az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőről szóló 1893. évi XXVIII. t.-cz. 7. §-ában kötelezi ugyan a munkaadót, hogy az ipartelepén előfordult minden balesetet, mely egy vagy több alkalmazott megsértését vonta maga után, a baleset megtörténtét követő 48 óra alatt az illetékes iparfelügyelőnek bejelentse, de nem intézkedik az iránt, hogy a balesetek s az azok által okozott sérelmek az illetékes rendőrhatalóságoknak is bejelentessenek.

Mint hogy azonban a rendőri előnyomozat és vizsgálat fogatosságát, az esetleg mulasztást megtorló, avagy a balesetek elhárítására szükséges intézkedések elrendelhetése szempontjából szükséges hogy mind az ipartelepeken és gyárakban, mind bármely más ipari vagy gazdasági munkavállalatnál, illetve foglalkozásnál előfordult minden egyes baleset az illetékes rendőri hatóságnak is hozassék tudomására, a kereskedelemügyi és igazságügyminiszter urak meghallgatása után ezennel elrendelem,

¹ Lásd az 1884: XVII. t.-cz. (ipartörvény) 166. §-át a 173. oldalon.

hogy minden balesetet, mely egy vagy több alkalmazott, illetve munkás megsértését vonta maga után, az illetékes rendőri hatóságnak, nevezetesen: törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városokban a rendőrkapitányi hivatalnak, nagy- és kisközségekben pedig a járás főszolgabírói hivatalának haladéknélkül, de legfeljebb 24 óra alatt jelentsék be és eme bejelentésre a munkaadókat és annak megbízottjait azzal kötelezem, hogy annak elmulasztása, mint kihágás, az 1879. évi XL. t.-cz. 1. és 16. §-ai alapján 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén pedig 10 napig terjedhető elzárással lesz büntetendő.

117. 1893. évi XXXIV. törvénycikk:

„A csomagokban árult cikkek mennyiség-tartalmának helyes megjelöléséről.”

1. §.

A belföldi forgalomra szánt oly árúkra nézve, melyek a részletkereskedésben kész csomagolásokban (dobozokban, kötegekben vagy más tartályokban stb.) fordulnak elő, és melyek a vevő előtt sem le nem számoltatnak, sem nem méretnek vagy mérlegeltetnek, hanem a közforgalomban zárt burkolatokban, vagy bizonyos darabszám vagy méret szerint képezik az adás-vevés tárgyát, amennyiben a mennyiség a csomagon vagy magán az árún (súly- vagy hossz méretben) megjelöltetik, ezen megjelölésnek a valósághoz hiven és a törvényes mértékben kifejezve kell lennie.

Ha a megjelölés súly szerint történik, a burkolat abba be nem számítható.

2. §.

A kereskedelemügyi miniszter a horvát-szlavon-dalmátországi bánnal egyetértőleg és a kereskedelmi-

és iparkamarák, esetleg más szakegyesületek meghallgatása után rendelet által bizonyos árúkra nézve a csomagokon való mennyiség megjelölését kötelezőleg állapíthatja meg; ugyancsak megállapíthatja azt is, hogy a mennyiség, illetve súly megjelölése magukon az árúkon, vagy ezek burkolatain eszközlendő-e; s végre, hogy a mennyiség darabszám, méret vagy súly szerint jelölendő-e meg.

Ily rendelet kihirdetésétől számított három hónál rövidebb idő alatt életbe nem léptethető.

Az ily rendelkezést megszüntető rendelet életbe léptetésének időpontja korlátozás alá nem esik.

4. §.

A ki a jelen törvény 1. §-ában megállapított kötelezettség ellen vét s az árúkat mennyiségileg nem a valósághoz híven és nem a törvényes mértékben jelöli meg, — vagy a ki oly árúkat, a melyekre nézve a jelen törvény 2. §-a alapján kibocsátott ministeri rendeletben elrendelt megjelölés kötelezettsége forog fenn, a kötelezett megjelölés nélkül, vagy szabályellenes megjelöléssel közvetlenül a fogyasztó közönségnek belföldön elad, vagy ennek részére eladásra készletben tart — a mennyiben ténye súlyosabb beszámítás alá nem esik — kihágást követ el és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, a mennyiben utolsó büntetése kiállása óta két év még nem telt el, kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Szabályellenes megjelölést használ az is és az ezen §-ban meghatározott büntetéssel büntetendő, ki az árún vagy burkolatán oly felírást alkalmaz, mely

alkalmas arra, hogy a közönséget az abban foglalt mennyiség iránt tévedésbe ejtse.

5. §.

A mennyiben a cselekmény súlyosabb beszámítás alá esik, kihágást követ el és a jelen törvény szerint kétszázforintig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha az utolsó büntetése kiállása óta két év még nem telt el, egy hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntendő az, ki — habár szabályszerű megjelöléssel ellátott — oly árúcsomagokat bocsátott közvetlenül a fogyasztó közönségnek belföldön árúba, melyekről tudta, vagy rendes kereskedői gondosság mellett tudnia kellett, hogy az azokon feljegyzett mennyiség a feltüntetett tartalomnak meg nem felel.

6. §.

Oly árúknál, melyek természetes minőségüknél fogva a rendes kereskedői gondosság alkalmazása dacára hosszabb fekvés által súlyban vagy mértékben rendszertint veszteséget szenvednek, ily apadás kihágás tényálladékát nem képezheti.

Arra nézve, hogy az apadás ily módon bekövetkezettnek tekintendő-e, kétség esetén szakértők hallgatók meg.

7. §.

A jelen törvényben meghatározott kihágások tárgyát képező árúkészlet elkobozható.

8. §.

Az eljárás és ítélethozatal az ezen törvény 4. és 5. §-aiban meghatározott kihágásokra nézve az iparhatóságoknak hatásköréhez tartozik.¹

118. Az 1893. évi XXXVII. törvénycikk:

»A népfölkelés némely csoportjainak jelentkezési kötelezettségéről.«

1. §.

Mindazon katonailag kiképzett népfölkelésre kötelezettek, kik a közös hadseregben, a haditengerészetben, a honvédségben, ezek póttartalékában vagy a csendőrségnél szolgáltak; továbbá oly katonailag ki nem képzettek, kik a népfölkelés felhívásának esetére különleges hadi szolgálatra kijelöltetvén, ezen célból már békében ajánlati lappal elláttatnak: minden évben egyszer, egy erre kirendelt polgári hatóságnál, személyesen vagy írásban jelentkezni tartoznak. A személyes jelentkezésnél egy honvédtiszt közreműködik.

Azonfelül az ajánlati lappal ellátott népfölkelésre kötelezettek rendes lakhelyüknek minden változását személyesen vagy írásban tizennégy napon belül bejelenteni tartoznak azon népfölkelő hatóságnál, mely ajánlati lapjukat kiállította.

119. A népfölkelés némely csoportjainak jelentkezési kötelezettségéről szóló 1893: XXXVII. t.-cz. végrehajtása tárgyában az 5555/1894. H. M. eln. sz. alatt kiadott utasítás szerint:

A népfölkelési jelentkezés kétféle:

Időszaki és esetenkénti.

Az időszaki jelentkezésre kötelezve vannak mindazon katonailag kiképzett népfölkelésre kötelezettek, kik a közös-

¹ Lásd az 1884: XVII. t.-cz. (ipartörvény) 166. §-át a 173. oldalon.

hadseregben, a haditengerészetben, a honvédségnél, ezek póttartalékában, vagy a csendőrségnél szolgáltak; a katonailag ki nem képzettek közül csak azok, kik a népfölkelés felhívása esetén, külön hadiszolgálatra kijelöltetvén, ezen célból már béke idején ajánlati lappal¹ elláttattak.

Az időszaki jelentkezés megállapított jelentkezési állomásokon évenként október hó 1-től 31-ig terjedő időszakon belül, a népfölkelő járás-parancsnokság által a járási tisztviselővel egyetértőleg meghatározott jelentkezési napokon tartatik meg (2., 6. és 27. pont.).

A jelentkezési állomásokon a jelentkezés alatt a rend fenntartásáról a járási tisztviselő gondoskodik. (36. pont.)

A teljesített jelentkezés a jelentkezésre kötelezetteknek a népfölkelő igazolványi könyvben vagy egyéb katonai igazolási okmányon, esetleg más módon a népfölkelő hatóságok, — a magyar korona országain kívül pedig az erre hivatott hatóságok által igazoltatik (14. pont.).

A lakhelyváltozás bejelentésére (esetenkénti jelentkezésre), és pedig a rendes lakhelynek minden változása esetében 14 napon belül, csak azon népfölkelésre kötelezettek vannak kötelezve, kik ajánlati lappal vannak ellátva (9. pont.).

A csendőr (rendőr) közegeknek köteleességévé tétetik, hogy hivatalos ügyködések, szolgálati fellépés alkalmával (pl. nyomozásoknál stb.), a midőn a népfölkelő igazolványi könyvbe való betekintésre alkalom kínálkozik, — a népfölkelési jelentkezésnek rendes teljesítését is ellenőrizték és a mulasztásban levőket, ebbeli köteleességük teljesítése céljából, a tartózkodási községeik elöljáróságához utasítsák (69. pont.).

¹ Rózsaszínű nyomtatvány.

120. Az 1894. évi XII. törvényczikk.

»A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről.«¹

A földbirtok gazdasági használatáról.

1. §.

Mezei földbirtokát, a törvény korlátai között, gazdaságilag mindenki szabadon használhatja.

Az erdőkre nézve az 1879: XXXI. t.-cz. határozatai irányadók.

13. §.

Vizmosásos és vizmosás veszélyének kitett területeken a legeltetés egészben vagy részben eltiltható.

17. §.

Kendert és lent áztatni csak a hatóság által e célra kijelölt helyeken és megállapított módozatok mellett szabad.^{2 3}

¹ Összefügg az erdőtörvénnyel (1879: XXXI. t.-cz.), a vízjogról szóló 1885: XXIII. t.-cz.-kel, a halászatról szóló 1888: XIX. t.-cz.-kel és a mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmazásáról szóló 1895: XLVI. t.-cz.-kel.

² Lásd a vízjogról szóló 1885. évi XXIII. t.-cz. 24. §-át.

³ A földmivelésügyi miniszter 1894: 48.000. sz. rendeletének 17. §-a szerint az áztató helyeket a járási főszolgabíró (polgármester) jelöli ki; a főszolgabíró (polgármester) engedélye nélkül kenderáztató gödrök senki által sem áshatók, még saját birtokán sem. Az ily gödrök tisztántartása, vagy behánytatása az áztatás befejezése után elrendelhető és foganatosítható.

A mely községben mesterséges áztatók vannak, illetve létesíttetnek, a kender vagy lenáztatás más helyen meg nem engedhető.

Egyáltalán nem engedhető meg az áztatás:

1. a község belterületén vagy közvetlen közelében lévő vizekben;

2. azon vizekben, a melyek rendszeren ivásra vagy állatok itatására használatnak;

3. azon vizekben, melyekben rendszeres halászat vagy haltenyésztés üzemlik.

A legeltetésről.

18. §.

Legeltetni csak kellő felügyelet mellett szabad. Bekerített helyeken az állatok felvigyázó nélkül is legelhetnek.

Mennyiben kell a vasutak mentén legelő állatokra közbiztonsági szempontból fokozott felügyeletet gyakorolni, azt a vasuti üzletrendtartás és a fennálló külön szabályok határozzák meg.^{1, 2}

A közutakon való legeltetés tárgyában az 1890: I. t.-cz. 137. §-ának határozmányai irányadók.³

19. §.

A pásztorokra, valamint az állatok legelésénél való felügyelet módozataira nézve a törvényhatóság szabályrendeletileg intézkedik.^{4, 5}

¹ Lásd a kihágásokról szóló büntetőtörvénykönyv (1879: XL. t.-cz.) 111. és 112. §-ait.

² A vasuti üzleti rendtartás 99. §-a szerint semmi olyant tenni nem szabad, ami a pálya és tartozékai fennállását megrongálhatná, vagy ezeknek biztos és rendszeres használatát veszélyeztetné. A vasut mentén tehát csak annak figyelembe vételével lehet a legeltetést gyakorolni. A 100. §. szerint a marhának legelőre hajtása tilos a vasuti telkek azon pontjain és vonalain, melyek az erre hivatott hatóságok által e végből különösen megjelöltettek. A 101. §. az ezen szabványok ellen vétők feljelentését, vagy szükség esetén letartóztatását a községi elöljáróknak és közigazgatási hatóságoknak kötelességévé teszi. A vasuti üzletrendtartás idézett szabályai ellen vétők az 1879: XL. t.-czikk 111. és 112. §-ai alapján büntetettnek.

³ Lásd a 301. oldalon.

⁴ Lásd az állategészségügy rendezéséről szóló 1888. évi VIII. t.-cz. 15. §-át és 154. §. d) pontját a 215. és 231. oldalon.

⁵ Az 1894. évi 48.000. sz. földmivelésügyi miniszteri rendelet 19. §-a értelmében a pásztorokra, valamint az állatok legelésénél való felügyelet módozataira nézve a törvényhatóság szabályrendeletileg intézkedik. Ezen szabályrendeletek értelmében azonban pásztorokul általában csak megbízható és becsületes egyének fogadhatók fel, igazolási jeggyel ellátandók és őrök nyilvántartás vezetendő.

20. §.

Közös avagy községi tulajdont képező legelőkön és oly határookban vagy határrészekben, hol a nyomásos gazdálkodás¹ van elfogadva: lovat, szarvasmarhát és sertést legeltetni rendszerint csak közös csordákban, nyájakban, falkákban, csürhéekben és ménesekben szabad.²

22. §.

Egy évnél idősebb méncsikók és fél évnél idősebb bikaborjúk közös legelőkön csak elkülönített helyen legeltethetők.

23. §.

Minden községben a községi összes haszonállat létszáma — faj és kor szerint megkülönböztetve — évenként akkor, midőn a közös legelőre kihajtandó állatok az 1888: VII. t.-czik 17. §-ának megfelelően számba vétetnek és egészségileg megvizsgálatnak, összeírandó.

Igazolási okmányul a pásztorok »pásztorkönyvet« kapnak, melyben a pásztor neve, szolgálatadója, az őrzésére bízott állatok minősége, a legelő, továbbá hogy a pásztor a fogadalmat letette, előjegyezvék. A könyvecské többi számozott lapján a pásztorok szolgálati kötelességeire vonatkozó határozmányok foglaltatnak.

¹ Az olyan határookban, a melyekben a földek több dűlőben fekszenek, s a melyekben kellő területű közlegelő, vagy megfelelő takarmánytermeléssel kapcsolatos fejlettebb gazdálkodás nincs, az ugart és tarlót közös csordákban legeltetni szokták. Ez csak úgy lehetséges, ha a gazdák ugyanazon dűlőben fekvő földjeiket hagyják ugarnak s ugyanazon dűlőben vetnek kalászos. Ennélfogva szükséges bizonyos hallgatólagos vagy kifejezett megállapodás a gazdák között arra nézve, hogy mely dűlő maradjon ugarnak, mely dűlőbe jöjjen kalászos, melybe kapás növény. A mely községekben ez a gyakorlat fennáll, ott nyomásos — fordulás — gazdálkodás van. Leggyakoribb neme ennek nálunk a három nyomásos gazdálkodás, a római gazdálkodási mód maradványa. Sok helyütt azonban van négy, sőt öt nyomás is, a dűlők száma szerint.

² A közös legeltetés a nyomásos gazdálkodás alá eső területnek csak azon részén gyakorolható, a melyet a bizottság közgyűlése e célra kijelölt. (Földművelésügyi minister 1898. évi 13.451. sz. rendelete.)

Oly esetben, midőn a legelő jogosult később szándékozik a legelőre marhát kihajtani, ezt a községi elöljáróságnak bejelenteni s az állatot a bejelentéstől számítva 48 óráig saját külön területén tartani köteles, mely idő alatt annak egészségi állapotáról — hol a községben állatorvos van: az, ennek hiányában az elöljáróság egy tagja — meggyőződni tartozik s az állat a közlegelőre csak akkor bocsátható ki, ha egészségesnek találtatott.

Állattenyésztés.

29. §.

Közös használatra szánt apaállatok tenyésztésre csak akkor használhatók, ha azokat a járási mezőgazdasági bizottság megvizsgálta és az illető éva dra tenyésztésre alkalmasaknak találta és arról tenyésztésre igazolványt állított ki.

31. §.

Saját alkalmazottjainak anyaállataihoz mindenki tetszés szerinti apaállatot használhat, ha azonban apaállatait párzás végett másoknak is átengedni akarja, azt csak a járási mezőgazdasági bizottság által kiállított igazolvány alapján teheti.

A birtokhatár megjelölése.¹

32. §.

A földbirtok határai minden birtokos által látható módon megjelölendők.

Ha a földbirtok határát folyók, csatornák, patakok,

¹ A földművelésügyi minister 1896. évi 63.676. sz. rendelete értelmében ezen törvény határozványai az erdőbirtokra is kiterjednek.

rendesen vízzel bíró erek vagy el nem mozdítható természetes jelek képezik, más határjelzés nem szükséges.

33. §.

A birtok határainak jelzése tárgyában a törvényhatóságok szabályrendeletet alkotni tartoznak.

Mezei közös dűlőutak.

37. §.

A mezei közös dűlőutak létesítésére, valamint azoknak és azok tartozékainak jókarban tartására a községi elüljáróság ügyel fel.¹

41. §.

Minden községben meghatározandók² azok az utak (marhacsapások), a melyeken szarvasmarhák, lovak, juhok, sertések stb. szabadon hajthatók.

42. §.

A birtokos engedélye nélkül vert mezei, szekér- vagy gyalogutak tilalmát, az illető birtokos kérelmére az elsőfokú hatóság a község területén és a szomszédos községekben kihirdetni tartozik.

¹ Ezen törvény végrehajtása tárgyában kiadott 1894: 48.000. sz. földművelésügyi ministeri körrendelet 37. §-a szerint: a községi elüljáróság köteles ellenőrizni azt, hogy a mezei közös dűlőutak és ezeken a hidak jókarban tartásának; köteles az érdekelteket utasítani, hogy a szükséges munkálatokat nyolcz nap alatt foganatosítsák. Ha az érdekeltek kötelezettségüket a kitűzött határidőben nem teljesíténék, az elüljáróság a szükséges munkálatokat a következő nyolcz nap alatt az érdekeltek költségére végrehajtatni tartozik.

² És pedig az 1894: 48.000. sz. földművelésügyi ministeri rendelet 41. §-a értelmében, ha eziránt a községi szabályrendelet nem intézkedik, a marhahajtó-utakat, csapásokat a községi elüljáróságnak kell szabatosan megállapítani és erről az állat-tulajdonosokat és az állattörzesséi megbízottakat, valamint a mezőőröket köllőleg értesíteni.

A kártékony állatok és növények irtásáról és a hasznos állatok oltalmazásáról.

50. §.

Minden birtokos köteles a fák rügyeinek fakadása előtt, legkésőbbben azonban márczius hó végeig, a belsőségekben, majorokban, szőlőkben, gyümölcsösökben és kertekben levő fáit és bokrait a kártékony hernyóktól, illetőleg hernyófészkektől és lepketojásoktól megtisztítani s az összegyűjtött hernyófészkeket és hernyótojásokat elégetni.

A később mutatkozó kártékony hernyók, valamint a cserebogarak tömeges megjelenésük alkalmával is megfelelő módon pusztítandók.^{1 2 3}

51. §.

Minden birtokos köteles birtoka egész területén a szerb tövist (*xanthium spinosum*) virágzása előtt, az arankát pedig megjelenése után azonnal alkalmas mó-

¹ Azon rovarok, melyek irtására nézve utasítások vannak, a következők: kolumbácsi légy, a vetésfehérítő bogár, marokkói sáska, olasz sáska, gabonasziszik, hesszeni légy, gabona-futrinka, szőlő-iloncza, vértetű, vetési bagolypille, az apionok, a csikoslábú buzalégy, szalma-darázs. (1894: 48.000. sz. földművelésügyi ministeri rendelet 50. §.)

² Az 1899. évi 9679. sz. földművelésügyi ministeri rendelet szerint hasonlóan köteles minden birtokos birtoka egész területén, minden mező- vagy hegyőr az őrizetére bízott egész területen az almafákat (csemetéket) folytonosan figyelemmel kísérni, s ha azon vértetű jelenlétét (fehérgyapjas folt) észleli, a községi elüljáróságnak azonnal jelentést tenni.

³ A földművelésügyi (ipar- és kereskedelem)-ügyi minister által 1875. évi április hó 20-án 8064. sz. a. kiadott rendelet értelmében az Északamerikai Egyesült-Államokban mindinkább terjedő Colorado burgonyapusztító rovar becsempészésének lehető megakadályozása végett az Észak-Amerikából származó burgonyának, burgonyahéjnak és a burgonya csomagolására használt és azzal érintkezésben volt tárgyaknak a magyar korona összes területére való behozatala tilos. Ezen tilalom megszegése kihágást képez és pénz-büntetéssel sújtatik.

don irtani. Az irtás módját a földművelésügyi minister rendeletileg állapítja meg.

Lóher- és luczerna-magvakat, ha azok nem aranka-mentesek, termesztés céljából forgalomba hozni tilos.

52. §.

Az utak mentén, valamint az úttesten a szerb tövist, továbbá egyéb gyomot és gazt irtani az útfenntartó; a gyümölcsfákat pedig a kártékony hornyóktól megtisztítani a gyümölcsfa birtokosa köteles.

Ki a kártékony állatokat és növényeket a meghatározott időben (50. §.) irtani elmulasztja, helyette az irtást a községi elüljáróság — a mulasztó költségére — köteles végeztetni.

53. §.

Aratás vagy kaszálás alkalmával a gaz- és gyomfoltokat meghagyni tilos.

A foltokban levő, már magba ment gyomok aratás vagy kaszálás után azonnal összegyűjtendők és elégetendők.

57. §.

A hasznos madarak pusztítása tilos. Azok fészkeinek és tojásainak elszedése, valamint a hasznos madaraknak és tojásaiknak forgalomba hozása hatósági engedély nélkül tilos.¹

Ezen tilalom a lakóházakon lévő madárfészkekre nem terjed ki.²³

¹ Az engedélyt, melynek csak tudományos vagy oktatási célok előmozdítása indokából lehet helye, a járási főszolgabíró (polgármester) adja meg. (Földművelésügyi minister 1894. évi 48.000. sz. rendeletének 57. §-a.)

² Lásd a vadászati jogról szóló 1883: XX. t.-cz. 9. §. h) pontját, a 10—13., 15. és 30. §-át a 121—123. és 126. oldalon.

³ Lásd a hasznos állatok oltalmazása tárgyában a m. kir. földművelésügyi minister 1901. márczius 18. 24.655 - VII/I. sz. mellékelt rendeletét a 372. oldalon.

59. §.

Kirepült méhraját a tulajdonos, ha a keresést nyomban eszközli, másnak telkén szükség esetén a községi elüljáróság közbejötté mellett is keresheti és elfoghatja, tartozik azonban a netán okozott károkat megtéríteni.

Ha a méhraj tulajdonosa raját két nap alatt nem kereste s el nem fogta, a raj annak tulajdonává válik, kinek birtokán letelepült, vagy ki azt a két napon túl elfogta.

60. §.

Ha valamely méhesben ragadós költés-rothadás üt ki, a rothadásos törzsek a baj felismerése után azonnal megsemmisítendők.

A. mezei rendőrségről.

74. §.

A községek kötelesek a határ őrizetére — a viszonyok által kivánt számban — mező-, minden hegyközség pedig megfelelő számú felesketett hegyőrt alkalmazni s javadalmazásukról gondoskodni.

Mennyiben menthetők fel egyes községek az állandó mezőőr alkalmazása alól, mennyiben szövetkezhet több szomszédos község közös mezőőr tartására, vagy mennyiben bizhatók meg egyes erdőőrök mezőrendőri teendők ellátásával is, azt az illetékes hatóság határozza meg.

77. §.

Mező- (hegy-) őrként az eskethető fel, a ki magyar állampolgár, gondnokság vagy csőd alatt nem áll, bűn-

tett vagy vétség miatt vád alá helyezve, vagy általában szabadságvesztés büntetése alatt nincs, bármely büntett vagy nyereségvágyból eredő vétség miatt elítélve nem volt, hivatalvesztésre szóló ítélet hatálya alatt nem áll, erkölcsi tekintetben kifogás alá nem esik és huszonnégy évet betöltött. A felesketés megtagadható még oly elmebeli, testi vagy erkölcsi fogyatkozás esetén, a mely az illető egyént hivatása teljesítésére képtelenné teszi.

Irni, olvasni tudók, hasonló minősítés mellett, mások felett elsőbbséggel bírnak.

78. §.

Az eskü a főszolgabíró (polgármester, Budapesten a kerületi elöljáróság) előtt teendő le, ki az eskütelről jegyzőkönyvet vesz fel s bizonyítványt állít ki, mely a kirendelő nevét és az őrizendő terület leírását is tartalmazza. E bizonyítvány az esküt tett mezőőr igazolására szolgál.

Ugyanakkor átadja a felesküdtett mezőőrnek a földművelésügyi minister által rendeleti úton meghatározott szolgálati jelvényt,¹ melyet a mezőőr szolgálat közben látható helyen viselni tartozik.

J

81. §.

A mezőőri szolgálatra felesketett személyzet ezen szolgálat gyakorlásában nyilvános örnek tekintetik s

¹ A mezőőr és hegyőr szolgálati jelvénye kerülékalakú bádoglemez-ből áll (10 cm. és 12 cm. átmérővel) a magyar címerrel és »Mezőőr« vagy »Hegyőr« jelzéssel és folyószámmal. Mellre vagy a fövegre erősítve viselendő. (1894. évi 48.000. sz. földművelésügyi ministeri rendelet.)

a törvényen alapuló mindazon jogokat élvezzi, melyek a közbiztonsági közegeket megilletik.^{1 2}

83. §.

A mezőőrnek hatáskörébe tartozó hivatalos felszólítására mindenki engedelmeskedni köteles, viszont azonban a mezőőrnek felelősség terhe alatt kötelessége minden törvényellenes eljárástól tartózkodni.

84. §.

A mezőőr megzalogolhatja, vagy alkalmas zálog hiányában, valamint ha az illető alkalmas zálogot adni vonakodik, a községi elöljáróság elé bekísérheti azt, kit az őrizetére bízott területen a mezei lopáson, vagy az őrizete alatt levő tárgyak rongálásán rajta ért, ha az előtte ismeretlen vagy állandó lakhelye nincs.

Más egyént csak akkor tartóztathat le, ha az a mezőőr felszólításának ellenszegül, azt gyalázó szavakkal illeti, vagy jelentékeny kárt okozott.³

85. §.

Ha az, a kit a mezőőrnek letartóztatni joga van, el akar menekülni, azt a mezőőr üldözőbe veheti és

¹ A mezőőrök fegyvere rendesen a forgópisztoly, kivételesen más hosszú löfegyverrel is elláthatók.

Ha a községi mezőőr egyuttal rendőri teendőket is végez, úgy az 1883: XXIII. t.-cz. 6. §-a alapján vadászfegyverrel is ellátható, melyhez külön engedélyt nem kell kérni. Ha a mezőőrök közbiztonsági okokból, szolgálatuk eredményesebb ellátása végett látandók el hosszú löfegyverrel, akkor a törvényhatóság engedélye és ennek a földművelés- és belügyi ministerek által való megerősítése szükséges. (Földművelésügyi minister 1898. évi 7. sz. rendelete.)

² Lásd a büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv: 1878. évi V. t.-cz. 165. §-át és a kihágásokról szóló büntető törvénykönyv: 1879. évi XL. t.-cz. 47. §-át.

³ Lásd a kihágásokról szóló büntető törvénykönyv (1879: XL. t.-cz.) 48. §-át.

a felügyeletére bizott terület határán kívül is letartóztathatja.

86. §.

A mezőőr köteles a mezei lopás elkövetésén vagy a mezei vagyron egyéb rongálásán ért egyénektől a lopott tárgyakat és a lopás vagy rongálás elkövetésére használt eszközöket lefoglalni, jogában áll továbbá a mezei kár elkövetésével alaposan gyanúsítható személyektől, ha ezek más földjén éretnek, a föld terményeinek előállítására közönségesen használt szerszámokat elvenni, ha az illető igazolni nem képes, hogy azokat minő okból hozta magával.

90. §.

A tilosban talált baromfi, ha behajtása nehézségekbe ütközik, megölhető. A kóbor ebeket és macskákat saját birtokán mindenki elpusztíthatja.

92. §.

A mező-, hegy- és erdőőrök fegyelmi, fegyverviselési és fegyverhasználati ügyeire nézve a belügyi és a földmívelésügyi ministerek rendeletileg intézkednek.¹

¹ A mező- (hegy-) őrk fegyelmi vétségeit a községekben a községi elöljárók, törvényhatósági városokban a rendőrkapitány, rendezett tanácsú városokban a polgármester van jogosítva megállapítani. Minden községi vagy hegyközségi mezőőr és hegyőr szolgálatadója által forgópisztolylyal látandó el. Ugyanily fegyverrel elláthatók a magánosok által tartott mezőőrök és hegyőrök is.

A mezőőr a forgópisztolyt szolgálatában állandóan magával vinni köteles. A forgópisztolynak a mezőőr vagy hegyőr által szolgálaton kívül való viselése fegyelmi vétséget képez.

A mezőőr vagy hegyőr fegyverét csak akkor használhatja:

1. ha valaki őt életveszélyt okozható eszközzel (lőfegyverrel, bottal, késsel, fejszével stb.) támadja meg,

2. ha kártékony állatokat akar elriasztani.

Vadat lőnie semmi esetben sem szabad. (1894. évi 48.000. sz. földmívelésügyi ministeri rendelet D) melléklet 4. §.)

Kihágások és büntetések.

93. §.

Kihágást követ el és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az:

a) a ki gazdasági terményeket gyümölcsös kertből, szőlőből, faiskolából vagy a mezőről lop, vagy a ki másnak földtől el nem választott termékét jogosulatlanul leszedi, levágja vagy ellopja, a mennyiben a dolog értéke hatvan koronát meg nem halad. De ha ezen esetek valamelyikénél azon körülmények forognak fenn, melyeknél a lopás, tekintet nélkül a dolog értékére, a büntető törvénykönyv 336. §-a szerint büntettnek minősítették: az eset büntetett képez akkor is, ha a lopott tárgy értéke a hatvan koronát meg nem haladja, azon kivétellel, hogy ha a gazdasági terményeknek az itt felsorolt helyekről való ellopása bemászás által bekerített helyekről vitetik véghez, mely esetek kihágást képeznek, ha a lopott dolog értéke hatvan koronát meg nem halad;¹

b) a ki magán határ- és tilalmi jeleket jogosulatlanul szándékosan megsemmisít, elvisz, más helyre átesz, megrongál vagy kiás;^{2, 3}

c) a ki a gazdasági terményeket, a fákat és a csemetéket vagy gyümölcsseit jogosulatlanul rongálja, levágja, kitördeli, legallyazza vagy kiássza, a mennyiben az általa okozott kár hatvan koronánál nem nagyobb.¹

¹ Lásd a kihágásokról szóló büntető törvénykönyv 1879. évi XL. t.-cz. 126., 127. §-ait.

² Lásd a büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv: 1878. évi V. t.-cz. 407. §-át és a határ- és földmérési jelekről szóló 1891. évi XL. t.-cz.-et.

³ Községi határjelek megrongálása vagy eltávolítása által elkövetett cselekmény a büntető törvénykönyvbe ütközik. (Földmívelésügyi minister 1895. évi 70.666. sz. rendelete.)

Ezen esetekben az eljárás csak a károsult fél indítványára indítandó meg. ~~A c) pont esetében az eljárás, ha a kihágás köztereken vagy közutakon lévő fákön és csemetéken követtetett el, hivatalból indítandó meg.~~¹

94. §.

Kihágást követ el és kétszáz koronaig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az:

~~X~~ a) a ki gazdasági célra szolgáló megfigyelő eszközöket, hatósági jeleket vagy mérnöki jelvényeket jogosulatlanul rongál, megsemmisít, elvisz vagy más helyre áttesz, a mennyiben az általa okozott kár hatvan koronát meg nem halad;

b) a ki jogosulatlanul zálogol;²

c) a ki jogos zálogolást meghiusítani törekszik, ~~a mennyiben cselekménye a büntető törvénykönyv 165. és 368. §-a értelmében súlyosabb beszámítás alá nem esik;~~³

d) a ki mezei közös dülő-utat jogosulatlanul megsűkit, másfelé irányít, elszánt, vagy megrongál;

e) a ki bár tulajdonát képező, szabadban levő kórót, trágyát, tarlót, avart, nádist, tőzeget oly helyen meggyújt, hogy abból másnak kára származhat és azt felügyelet nélkül hagyja, vagy a ki másnak hasonló tulajdonán gondatlanságból tüzesetet idéz elő;⁴

¹ Lásd az 1878: V. t.-cz. 333., 336., 418., 421. §-ait.

² Ha a mezőőr szolgálatadójának rendeletéből jogtalanul zálogol, ezen cselekményéért csak a szolgálatadó s nem egyszersmind a mezőőr is büntetendő. (Földművelésügyi minister 1897. évi 13.579. sz. rendelete.)

³ Azon cselekmény, ha valaki a jogos zálogolás meghiusítása közben a zálogolni akaró mezőőrt tetteleg bántalmazta, a büntető törvénykönyv 165. §-ába ütköző hatósági közeg elleni erőszak büntetétének tényálladéka képezi. (Földművelésügyi minister 1896. évi 62.107. sz. rendelete.)

⁴ Lásd a büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv (1878: V. t.-cz.) 422., 425. §-ait.

f) a ki másnak területén jogosulatlanul legeltet;

g) a ki apaállatot, tenyész-igazolvány megszerzése nélkül, másoknak tenyésztési célokra átenged, vagy a ki ily állatot másnemű állatokkal együtt a közös legelőre hajt;

h) a ki másnak földjén jogosulatlanul szekerez vagy azon marhát hajt;

i) a ki a vetésforgóra és legeltetésre nézve megállapított rendelkezéseket nem tartja meg;

k) a ki nem arankamentes luczerna- vagy lóheremagot termelés céljából forgalomba hoz;

l) a ki kendert vagy lent nem a hatóság által kijelölt helyen és megállapított módozatok mellett áztat.

Az eljárás a b), e), f), h) esetekben a károsult fél indítványára, az a), c), d), g), i), k), l) esetekben pedig hivatalból indítandó meg.

95. §.

Kihágást követ el és száz koronaig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

~~X~~ a) a ki idegen szántóföldről, rétről, legelőről, kertből, gyümölcsösből vagy szőlőből füvet, trágyázó- vagy fűtő-anyagot jogosulatlanul szed;

~~X~~ b) a ki állatokat felügyelet nélkül legeltet;

~~X~~ c) a ki a közös vagy községi legelőkön és oly határokon vagy határrészekén, hol a nyomásos gazdálkodás van elfogadva, engedély nélkül külön csordákban, csürhékben és ménesekben legeltet;

~~X~~ d) a ki a közutakon, köztereken vagy utcákon levő szederfákról (morus alba) selymentenyésztési célra a lombszedést jogtalanul megakadályozza, vagy a lom-

bot megfertőztetés által selyemtenyésztési célra használhatatlanná teszi;

e) a ki szántóföldön hátrahagyott mezőgazdasági eszközöket jogosulatlanul használ;¹

f) a ki idegen területre jogosulatlanul megy vagy jogtalanul azon átjár és onnét az illető felhívása folytán el nem távozik, vagy a ki tilalmi jelzéssel ellátott idegen területre jogosulatlanul megy vagy jogtalanul azon átjár, a mennyiben cselekménye a büntető-törvény 421. §-a értelmében súlyosabb beszámítás alá nem esik;²

g) a ki másnak művelés alá vett földeire állatokat gondatlanságból bemenni enged vagy betiltott mezei utat használ;

h) a ki jogosulatlanul tarlóz vagy böngész;

i) a ki másnak földjére jogosulatlanul trágyát, csontot, döglött állatot, követ, cserepet és szemetet visz, illetőleg elás; avagy ha másnak följén gödröt ás, vásznat fehérít, ruhát szárít vagy kendert áztat;

k) a ki a káros állatokat, illetőleg növényeket a hatóság figyelmeztetése daczára a kitűzött határidő alatt irtani elmulasztja;

l) a ki a homok-, agyag-, kő-, mész- és egyéb gödröket vagy kutakat bekeríteni a hatóság utasítása ellenére elmulasztja;

m) a ki a parancsoló szükség nélkül a rábizott állatokat kellő felügyelet nélkül hagyja;

n) a ki az utak vagy bekerített földek elzárására szolgáló kerítéseket, sorompókat, kapukat és más hasonló készülékeket jogosulatlanul kinyit;

¹ Lásd a kihágásokról szóló büntető törvénykönyv (1879: XL. t.-cz.) 127. §-át.

² Lásd a büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv (1878: V. t.-cz.) 421. §-át.

o) a ki a hasznos madarakat pusztítja, azoknak fészkeit és tojásait, fiait elszedi, vagy azokat hatósági engedély nélkül forgalomba hozza;

p) a ki a rothadásos méh törzseit a baj felismerése után azonnal meg nem semmisíti;

r) a ki saját területén bárminemű döglött állatot tudva elásatlanul hagy vagy bármely területen elásott döglött állatot jogosulatlanul kiás.

Az eljárás az a), e), f), g), h), i) és n) pontok alatti esetekben a károsult fél indítványára, a b), c), d), k), l), m), o), p) és r) pontok alatti esetekben hivatalból indítandó meg.

96. §.

A mennyiben a jelen törvény 78. §-ában foglalt intézkedés szerint a szolgálatból elbocsátott vagy kilépő mezőőr esküjének letételéről tanuszkodó bizonyítványait és szolgálati jelvényét, legkésőbbben a szolgálatból való eltávózkodása előtti napon, a községi elöljáróságnak át nem adná: kihágást követ el és egyszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.¹

97. §.

A 93., 94. és 95. §-ban felsorolt cselekmények, ha a kár 60 koronánál nagyobb, a büntetőtörvények alapján bírálандók el; ha ellenben a károsult fél panaszára megindítandó ügyekben a károsult fél kártérítési igényét hatvan koronára szállítja le: a cselekmény felett a mezőrendőri kihágások elbírálására a jelen törvény szerint az illetékes hatóság ítél.

¹ Az eljárás hivatalból indítandó meg. (1894. 48.000. földm. min. rend. §-a.)

98. §.

Mezőrendőri kihágásnál a cselekmény súlyosabb beszámítás alá esik, ha a kihágás vásár- és ünnepnapon, vagy a vásár- és ünnepnapot megelőző hétköznapon, továbbá ha éjjel, bekerített helyen vagy határozott figyelmeztetés ellenére követtetett el, vagy ha a mezei lopás elkövetésére valaki a lopás helyszínén székérrel jelent meg.

100. §.

A jelen törvény szerint büntetendő cselekményekre is, a mennyiben az eltérő határozmányokat nem tartalmaz, a kihágásokról szóló büntető-törvénykönyv (1879: XL. t.-cz.) általános határozmányai érvényesek.

Hatóságok és eljárás.

102. §.

Mindazon ügyekben, a melyek a jelen törvény szerint hatósági intézkedést igényelnek, ha a jelen törvény egyes szakaszaiban külön illetékesség nem állapított meg, a kihágási ügyeket kivéve, a következő hatóságok illetékesek:

Első fokban:

1. a székes fővárosban a kerületi elüljáró;
2. rendezett tanácsú városokban a polgármester, törvényhatósági joggal bíró városokban a tanács;
3. kis- és nagyközségekben a járási főszolgabíró.

Másodfokban:

1. vármegyékben az alispán;
2. törvényhatósági joggal bíró városokban a közigazgatási bizottság; a székes fővárosban a tanács.

Harmadfokban:

a földművelésügyi miniszter.

103. §.

A jelen törvény szerint minősített kihágási ügyekben illetékes:

Első fokban:

1. a székes fővárosban a kerületi elüljáró;
2. a törvényhatósági joggal bíró városokban a rendőrkapitány vagy a tanács által e célra megbízott tisztviselő; rendezett tanácsú városokban a polgármester vagy helyettese;

3. kis- és nagyközségekben:

X ha a kár negyven korona értéket meghalad, a járási főszolgabíró;

ha ellenben a kár negyven korona értéket nem halad, vagy a károsult a 110. §-ban jelzett kárdíjjal megelégszik:

- a) nagyközségekben a bíró az elüljáróság egy tagjával és a jegyzővel vagy helyettesével;
- b) kisközségekben a bíró az elüljáróság két tagjával.

Másodfokban:

- a) a székes fővárosban, a rendezett tanácsú és törvényhatósági joggal bíró városokban a közigazgatási bizottság;
- b) vármegyékben:

1. nagy- és kisközségektől érkező és első fokban az elüljáróság által elbírált esetekben a főszolgabíró;
2. a főszolgabíró által elsőfokban elbírált esetekben a közigazgatási bizottság.

Harmadfokban:

a közigazgatási bizottság a főszolgabíró másodfokú határozata ellen, és a földművelésügyi m. kir. minister a közigazgatási bizottság másodfokú határozata ellen.

121. A m. kir. földművelésügyi minister 24.655/VII/1--1901. számú körrendelete valamennyi törvényhatósághoz, a mezőgazdaságra hasznos állatok oltalmazása tárgyában.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t.-cz. 57. és 58. §-a alapján, a mezőgazdaságra hasznos állatok oltalmazása érdekében, a törvényhatóságok meghallgatása után a belügyi és kereskedelemügyi minister urakkal egyetértőleg a következőket rendelem.

1. §.

Védelemben részesítendőek a következő állatok:

I. Emlősök.

1. Denevér, népies nevén szárnyas egér, púp denevér, púp egér stb. minden fajai, minden időben.
2. Vakondok, kivéve a virágos, veteményes kerteket és csemete ültetvényeket, hol pusztíthatók.
3. Cziczkányok fajai, kivéve a vízi cziczkányt, mely a halászatra káros.
4. Sün, népies nevén sündisznó, töviskes disznó, tövis disznó, töviskes kutya, szórdisznó stb.

II. Madarak.¹

Almos madár (Vasm.) <i>Kecskefejő.</i>	Aranymál (Szilágym.) <i>Sárga rigó.</i>
Álomfűlkő (Fehérm.) <i>Kecskefejő.</i>	Aranymálé (Vasm.) <i>Sárga rigó.</i>
Aranyáruló (Zalam.) <i>Czitrom sáfrány.</i>	Aranymálingó (Pestm.) <i>Sárga rigó.</i>
Aranymáj (Szilágym.) <i>Sárga rigó.</i>	Aranymálinkó, <i>Sárga rigó.</i>
	Aranymáringó (Pestm., Dunántúl), <i>Sárga rigó.</i>

¹ Könnyebb kezelés céljából a védelmet igénylő madárfajok betűsoros jegyzékébe ezen madárfajoknak az ország különböző vidékein használatos nevei is felvételtek a megfelelő tudományos név dűltbetűs jelzésével.

Ásó fecske, *Parti fecske.*
— parti fecske, *Parti fecske.*

Babutka, *Búbos banka.*

Bagoly.

- gyöngyös, *Gyöngybagoly.*
- mezei b., *Réti fülesbagoly.*
- nádi, *Réti fülesbagoly.*
- réti b. (Alföld), *Réti fülesbagoly.*

Bagolyfőcske (Dunántúl),

Kecskefejő.

Banka.

- búbos b.
- búbos b., *Búbos banka.*

Barát poszáta, *Barátka poszáta.*

Barázda-billegető.

Bébicz (Dunántúl), *Bibicz.*

Bibicz.

Bibocz, *Bibicz.*

Billegető.

- barázda b.
- fejár b., *Barázda billegető.*
- füstfarkú b., *Kerti rozsdafarkú.*

— hegyi b.

— kucsmás b.

— mezei b.

sárga b.

— szürke b. *Barázda billegető.*

Billegető, *Billegető.*

Borpintyőke (Baja), *Erdei*

pinty.

Bugyboka, *Búbos banka.*

Butykás kató (Szilágymegye),

Búbos pacsirta.

Czerkó (Tiszamente), *Kormos szerkő.*

Czincze, *Nádi czinege.*

Czinege.

- barát cz.
- bóbás cz. (Erd. r.), *Búbos czinege.*
- búbos cz.
- buzavirág cz., *Lazur czinege.*
- fenyves cz.

Czinege.

- függő cz.
- gyászos cz.
- kék cz.
- kontyos cz., *Búbos czinege.*
- lazur cz.
- mocsári cz., *Barát czinege.*
- szakállas cz.
- molnár cz. (Vasm.), *Kék czinege.*
- nádi cz. (Fehérm.), *Szakállas czinege.*
- szén cz.
- szövő cz., *Függő czinege.*

Czinegető, *Nádi czinege, Szakállas czinege.*

— szakállas cz., *Szakállas czinege.*

Czinke.

- barát cz., *Barát czinege.*
- barkós cz., *Szakállas czinege.*
- bóbítás cz., *Búbos czinege.*
- búbos czinege.
- dorongfarkú cz. (Dunántúl), *Ószapó.*
- farkos cz., *Ószapó.*
- fekete cz., *Fenyves czinege.*

Czinke, fenyves, *Fenyves czinege*.
 — függő cz., *Függő czinege*.
 — hosszúfarkú cz., *Ószapó*.
 — kék cz., *Kék czinege*.
 — kékfajú cz., *Kék czinege*.
 — lazur cz., *Lazur czinege*.
 — nádi cz., *Nádi czinege*.
 — rudas cz., *Ószapó*.
 — szakállas cz., *Szakállas czinege*.
 — szén cz., *Szén czinege*.
 Csacska madár, *Pisztormadár*.
 Csádészó (Dunántúl), *Ökörszem*.
 Csaláncsúcs.
 — cigány cs.
 — rozsdás cs.
 Csaláncsattogató, *Czigány csaláncsúcs*.
 Csélla, *Szerkő*.
 Csér.
 — cigány cs., *Kormos szerkő*.
 — fekete cs. (Tiszamente), *Kormos szerkő*.
 Csicsimé madár (Baranyam.), *Erdei piny*.
 Csicsiri (Dunántúl), *Sordély*.
 Csicsörke.
 — kerti cs., *Csicsörke*.
 — nyiri cs. (Sopronm.), *Nyiri szesze*.
 Csizik (Alföld), *Csíz*.
 Csóka.
 — kék cs. (Tiszántúl és Erd. rész.), *Szalakóta*.
 Csovánka (Diós-Jenő), *Mezei poszáta*.
 Csuszka.
 — tömzsi cs., *Csuszka*.

Csúk, *Ökörszem*.
 Csuwik.
 — gatyás cs.
 Csücsörgő (Csallóköz), *Mezei pacsirta*.

Dalos poszáta.
 Danká sirály (Szabolcs m.).
 Doromboló madár (Fehérm.), *Nádi tücsökmadár*.
 Dorongfarkú cinke (Dunántúl), *Ószapó*.
 Dorongos őszapó, *Ószapó*.
 Dunai halászmadár (Dunántúl), *Danka sirály*.
 Dutka, *Bübos banka*.

Enekes rigó.
 Éneklő rigó, *Énekes rigó*.
 Erdei fülemile, *Kis fülemile*.
 Erdei pacsirta.
 Erdei piny,
 Erdei pipis.
 Erdei pityér, *Erdei pipis*.
 Erdei szürkebegy, *Közönséges szürkebegy*.
 Európai kecskefejő, *Kecskefeji*.

Fakopáncs.
 — fehérhátú f.
 — kis f.
 — közép f.
 — nagy f.
 Fakopogató, *Fakopáncs*.
 Fakó poszáta, *Karvaly poszáta*.
 Fakúsz.
 — közönséges f.
 Falmászó.

Falmászó, kőszáli *Sziklamászó*.
 Farkas cinke, *Ószapó*.
 Fatetű (Baja, Dunántúl stb.), *Fakusz*.
 Fattyú fülemile, *Geze*.
 Fattyú szerkő.
 Favágó, *Fakopáncs*.
 — kurta f., *Csuszka*.
 Fecske.
 — áró f., *Parti fecske*.
 — fekete f., *Sarlós fecske*.
 — gatyás f. (Bia, Abaujm.), *Házi fecske*.
 — hanyi f. (Fertő), *Sarlós fecske*.
 — házi f.
 — kőfali f., *Sarlós fecske*.
 — kőszáli f. (Erd. r.), *Sarlós fecske*.
 — lábatlan f., *Sarlós fecske*.
 — lármás f. (Hontm.), *Házi fecske*.
 — parti f. (Abauj-, Borsod-megye).
 — pelyheslábú f., *Házi fecske*.
 — tarka f. (Székelyföld), *Füst fecske*.
 — visító f. (Erd. rész.), *Sarlós fecske*.
 Fehérhátú kopáncs, *Fehérhátú fakopáncs*.
 Fehérmellű házi fecske, *Házi fecske*.
 Fehérszárnyú halászká, *Fehérszárnyú szerkő*.
 Fehérszárnyú pacsirta.
 Fehérszárnyú szerkő.

Fejér billegető, *Barázda billegető*.
 Fekete cinke, *Fenyves cinke*.
 Fekete csér (Tiszamente), *Kormos szerkő*.
 Feketefejű légykapó, *Kormos légykapó*.
 Feketefolt (Koloszvár), *Bardtka poszáta*.
 Fekete fülemile, *Magyar fülemile*.
 Fekete halászká, *Kormos szerkő*.
 Fekete harkály.
 Feketelábú juhászká, *Széki lile*.
 Feketelábú lile, *Széki lile*.
 Fekete rugó.
 Fekete stiglicz (Baja), *Czigány csaláncsúcs*.
 Fenyves czinege.
 Fenyves cinke, *Fenyves czinege*.
 Figemadár, *Függő czinege*.
 Findzsa (Miskolcz vidéke), *Hantmadár*.
 Foltos mocsári poszáta, *Foltos sitke*.
 Foltos sitke.
 Főcske.
 — parti f. (Dunamente, Dunántúl).
 Földi kalapács (Keszthely), *Hantmadár*.
 Földi szarka, *Hantmadár*.
 Függő czinege.
 Függő cinke, *Függő czinege*.
 Fülemile, *Kis fülemile*.
 — barna f., *Magyar fülemile*.

Filemile, erdei, *Kis fülemile*.
 — kerti f., *Karvaly poszáta*.
 — kis f.
 — ligeti f., *Magyar fülemile*.
 — magyar f.
 — nagy f., *Magyar fülemile*.
 — pap f., *Barátka poszáta*.
 — svéd f., *Kékbecs*.

Foltos sitke.

Fülemile sitke.

Fülepacsirta.

— havasi f.

Fülesbagoly.

— apró f., *Füleskuvik*.

— nádi f., *Réti fülesbagoly*.

— réti f.

Füleskuvik.

— kis f., *Füleskuvik*.

Füstfark, *Rozsdafarkú*.

— házi f., *Házi rozsdafarkú*.

— kerti f., *Kerti rozsdafarkú*.

— közönséges f., *Házi rozsdafarkú*.

Füstfarkú billegető, *Kerti rozsdafarkú*.

Füstfarkú madár, *Rozsdafarkú*.

Füsti fecske, *Villás fecske*.

— közönséges f., *Füsti fecske*.

— villás f., *Füsti fecske*.

Füsti villásfecske, *Füsti fecske*.

Füzikék faja.

Gatyás csuvis.

Gatyás fecske.

Geze.

Girlicz pinta, *Csicsörke*.

Gyagya (Baja), *Nyári zsezse*.

Gyászós cinege.

Gyászós légykapó, *Kormos légykapó*.

Gyöngybagoly.

Gyöngyös bagoly. *Gyöngybagoly*.

Hajnalmadár, *Sziklamászó*.

Halálbagoly, *Kuvik*.

Halálmadár, *Kuvik*.

Halászká, *Szerkő*.

— fehérszárnyú h., *Fehérszárnyú szerkő*.

— fekete h., *Kormos szerkő*.

Halászmadár.

— dunai h. (Dunántúl), *Danka sirály*.

— nagy h. (Dunántúl), *Danka sirály*.

— kis fekete h. (Dunántúl), *Kormos szerkő*.

Halkapó, nagy (Borsodmegye), *Danka sirály*.

Hantmadár.

Harkály.

— cifra h. (Vasm.), *Fakopáncs*.

— csonka h., *Hócsik*.

— háromujjú h., *Háromujjú hócsik*.

— kis h., *Kis fakopáncs*.

— közép h., *Közép fakopáncs*.

— nagy h., *Nagy fakopáncs*.

— szürke h., *Szürke kulló*.

— vas h. (Mármarosmegye), *Fekete harkály*.

— zöld h., *Zöld kulló*.

Háromujjú hócsik.

Havasi fülepacsirta.

Havasi hócsik, *Háromujjú hócsik*.

Havasi lile.

Havasi pacsirta, *Havasi fülepacsirta*.

Havasi pinta.

Havasi pipis.

Havasi pityér, *Havasi pipis*.

Házi fecske (Tiszántúl, Erdély), *közönséges házi fecske*.

Házi füstfark, *Házi rozsdafarkú*.

Hegyi billegető.

Hegyi pinta, *Fenyő pinta*.

Helvét lile, *Ujjas lile*.

Hógalamb (Csallóköz), *Danka sirály*.

Hontmadár, *Hantmadár*.

Hópinta, *Havasi pinta*.

Hósármány.

Hosszúfarkú cinke, *Ószapó*.

Hócs (Dunántúl), *Csuszka*.

Hócsók (Dunántúl), *Csuszka*.

Hócsik.

Hócsik (Vasmegye), *Kis fakopáncs*.

Judás madár (Drávafok), *Danka sirály*.

Juhászka, *Lile*.

— kis j., *Kis lile*.

— nagy j. (Velence), *Parti lile*.

Juhászka lile, *Parti lile*.

Kacagó sirály, *Danka sirály*.

Kakuk, közönséges.

Kalangya varju (Erd. rész), *Szalakóta*.

Kanakucz, *Törpe kuvik*.

Kazári fecske, *Sarlós fecske*.

Kazári sarlós fecske, *Sarlós fecske*.

Kecskefejő.

— európai k.

Kecskeszopó (Alföld), *Kecskefejő Kékbecs*.

Kék cinege (Vasmegye).

Kék cinke, *Kék cinege*.

Kék csóka (Erd. rész. és Tiszántúl), *Szalakóta*.

Kékfejű cinke, *Kék cinege*.

Kék külü (Erd. rész.), *Csuszka*.

Kék rigó, *Kék kövirigó*.

Kék szalakóta, *Szalakóta*.

Kék varnyu (Pestmegye), *Szalakóta*.

Kémény fecske (Székelyföld), *Füsti fecske*.

Kendelicze (Abauj-, Borsodmegye), *Kenderike*.

Kendericze (Vasmegye), *Kenderike*.

Kenderike.

Kenderike zsezse, *Kenderike*.

Kendermagos rigó (Székelyföld), *Léprigó*.

Kerti csicsörke, *Csicsörke*.

Kerti füstfark, *Kerti rozsdafarkú*.

Kerti sármány.

Királyka.

— bubos k., *Sárgafejű királyka*.

— sárgafejű k.

— tüzesfejű k., *Tüzesfejű királyka*.

— zizike k., *Sárgafejű királyka*.

Királyka, tűzfejű, *Tűzesfejű királyka*.
 Kis lile.
 Kisebb tarka harkály, *Kis fakopáncs*.
 Kis harkály, *Kis fakopáncs*.
 Kis füleskuvik, *Füles kuvik*.
 Kis legyész, *Kis légykapó*.
 Kis légykapó.
 Kis légyvadász, *Kis légykapó*.
 Kis zsezse, *Nyiri zsezse*.
 Kontyos czinege, *Búbos czinege*.
 Kontyos madárka (Székelyföld), *Búbos pacsirta*.
 Kopács, kurta, *Csuszka*.
 Kopáncs, *Fakopáncs*.
 — kis k., *Kis fakopáncs*.
 — közép k., *Közép fakopáncs*.
 — nagyobb k., *Nagy fakopáncs*.
 Kormos légykapó.
 Kormos légyvadász, *Kormos légykapó*.
 Kormos szerkő.
 Kotró fecske.
 Kölesi sármány, *Sordély*.
 Köles madár (Felső-Magyarország), *Sordély*.
 Kőmászó, *Sziklamászó*.
 Körösztos veréb (Veszprémmegye), *Kövirigó*.
 Kövirigó.
 Kövi sármány, *Bajszos sármány*.
 Közép harkály, *Közép fakopáncs*.
 Közép tarka harkály, *Közép fakopáncs*.
 Közönséges füstfark, *Közönséges rozsdafarkú*.

Közönséges füstifecske.
 Közönséges lappantyú, *Kecskefejő*.
 Közönséges libucz, *Bibicz*.
 Közönséges nyaktekeres, *Nyaktekeres*.
 Közönséges szürkebegy.
 Közönséges ökörszem.
 Közönséges sármány, *Czitron sármány*.
 Közönséges sirály, *Danka sirály*.
 Közönséges vörösbegy.
 Kucsmás billegető.
 Kucsmás legyész, *Kormos légykapó*.
 Kurta kalapács (Pestmegye), *Csuszka*.
 Küllő (Dunáninnen, Dunántúl, Erdélyi részek).
 — szürke k.
 — zöld k.
 Kuvik.

Lángbagoly, *Gyöngybagoly*.
 Lappantyú, *Kecskefejő*.
 — közönséges l., *Kecskefejő*.
 Lazur czinege.
 Lazur cinke, *Lazur czinege*.
 Leányka madár (Székelyföld), *Bardáza billegető*.
 Legyész, *Légykapó*.
 — kis l., *Kis légykapó*.
 — kucsmás l., *Kormos légykapó*.
 — örvös l., *Örvös légykapó*.
 — szürke l., *Szürke légykapó*.
 — vörösbegyű l., *Kis légykapó*.
 Légyfogó, *Légykapó*.

Légyfogó madár (Vas megye), *Szürke légykapó*.
 Légykapó.
 — kis l.
 — kormos l.
 — örvös l.
 — szürke l.
 Légyvadász, *Légykapó*.
 — kis l., *Kis légykapó*.
 — kormos l., *Kormos légykapó*.
 — örvös l., *Örvös légykapó*.
 — szürke l., *Szürke légykapó*.
 Libocz, *Bibicz*.
 Libucz, közönséges lib., *Bibicz*.
 Lile.
 — apró l., *Kis lile*.
 — arany l., *Pettyes lile*.
 — havasi l.
 — helvét l., *Ujjas lile*.
 — kis l.
 — libucz l., *Ujjas lile*.
 — mocsári l., *Széki lile*.
 — morinell l., *Havasi lile*.
 — parti l.
 — pettyes l.
 — reznék l., *Ugartyúk*.
 — sárga l., *Havasi lile*.
 — széki l.
 — szürke l., *Ujjas lile*.
 — vizi l., *Parti lile*.
 Lipinka madár (Székelyföld), *Billegető*.
 Lőrike, *Zöldike*.

Magyar fülemile.
 Málingó, Arany málingó (Pestmegye), *Arany málkó*.

Málkó, Arany málkó = Sárga rigó.
 — sár m., *Arany málkó*.
 Máringó, Arany máringó (Pestmegye és Dunántúl), *Arany málkó*, *Sárga rigó*.
 Málonfekvő, *Fülesbagoly*.
 Marti fecske (Erd. r.), *Parti fecske*.
 Mezei bagoly (Alföld), *Réti fülesbagoly*.
 Mezei billegető.
 Mezei pacsirta.
 Mezei pipis, *Parlagi pipis*.
 Mezei pityer, *Parlagi pipis*.
 Mocsárbagoly, *Réti fülesbagoly*.
 Mocsári czinege, *Barát czinege*.
 Mocsári lile, *Széki lile*.
 Mocsári poszátá, *Sitke*.
 Molnár czinege (Vasm.), *Kék czinege*.
 Molnár fecske, *Közöns. házi fecske*.
 Morinell lile, *Havasi lile*.
 Nádi bagoly, *Réti fülesbagoly*.
 Nádi czinege (Fehérmegye), *Szakállas czinege*.
 Nádi cinke, *Szakállas czinege*.
 Nagy fülemile, *Magyar fülemile*.
 Nádi fülesbagoly, *Réti fülesbagoly*.
 Nádi poszáták.
 — cserregő nádi p.
 — énekes n.
 — hangos n., *Cserregő n poszátá*.
 — nagy n. = Nádi rigó.

Nádi rigó = Nagy nádiposzáta.
 Nádi sármány.
 Nádi szarvasbagoly, *Réti fülesbagoly*.
 Nádi veréb (Tiszántúl, Erd. részek), *Nádi sármány*.
 Nádi veréb (Dunántúl), *Sitkék, Mocsáriposzáták*.
 Nagy halkapó, *Danka sirály*.
 Nagy harkály, *Nagy fakopáncs*.
 Nagyobb tarka harkály, *Nagy fakopáncs*.
 Narancsmadár, *Sárgafejű királyka*.
 Narancs zizike, *Sárgafejű királyka*.
 Nevető sirály, *Danka sirály*.
 Nikovicz (Vasm.), *Fenyő pinty*.
 Nyaktekeres.
 Nyaktekerő, *Nyaktekeres*.
 Nyíri rigó, *Énekes rigó*.
 Nyíri csiz (Sopronm.), *Nyíri zsezse*.
 Nyíri zsezse.

Ostoba sármány (Erd. rész.),
Bajszos sármány.

Ökörszem.
 Örvös legyész, *Örvös légykapó*.
 Örvös légykapó.
 Örvös légyvadász, *Örvös légykapó*.
 Ózsupó.

Pacsirták.
 — bubos p.
 — erdei p.
 — füles p.

Pacsirták, havasi, Fülespacsirta.
 — mezei p.
 — szántóka p., *Mezei pacsirta*.
 — szibériai p., *Fehérszárnyú pacsirta*.
 Papfilemile (Zalamegye), *Barátka poszáta*.

Parlagi pipis.
 Partifecske.
 Parti lile.
 Pásztormadár.
 Pettyes lile.
 Pinty.
 — árva p., *Erdei pinty*.
 — erdei p.
 — havasi p.
 — siró p., *Erdci pinty*.
 — szemeti p. (Erd. r.), *Erdei pinty*.
 — tarka p. (Udvarhelymegye), *Tengelicz*.

Pintyőke (Dunántúl), *Erdei pinty*.
 — bor p. (Baja), *Erdei pinty*.
 Pipis (Bodroghöz).

— erdei p.
 — havasi p.
 — mezei p., *Parlagi pipis*.

— réti p.
 — rozsdás torkú p.
 Pipiske (Alföld), *Bubos pacsirta*.

Pipőke, *Királyka*.
 — sárgafejű p., *Sárgafejű királyka*.
 — tűzfejű p., *Tűzesfejű királyka*.
 Pirregő, *Tücsökmadár*.

Pirregő, berki *Berki tücsökmadár*.
 — nádi p., *Nádi tücsökmadár*.
 — réti p., *Réti tücsökmadár*.
 Pityer (Vasmegye), *Pipis*.
 — bubos p., *Bubos pacsirta*.
 Pityér, *Pipis*.
 — erdei p., *Erdei pipis*.
 — havasi p., *Havasi pipis*.
 — mezei p., *Parlagi pipis*.
 — réti p., *Réti pipis*.
 Poszáta.
 — barát p., *Barátka poszáta*.
 — mocsári p., *Sitke*.
 — nádi p.
 Püsetek, *Fülespacsirta*.

Remete rigó, *Kövirigó*.
 Remete veréb, *Kövirigó*.
 Réti bagoly (Alföld), *Réti fülesbagoly*.
 Réti fülesbagoly.
 Réti pipis,
 Réti pirregő, *Réti tücsökmadár*.
 Réti pityér, *Réti pipis*.
 Rigó.

— csipegő r., *Szölő rigó*.
 — énekes r.
 — éneklő r., *Énekesrigó*.
 — kendermagos r. (Székelyföld), *Léprigó*.
 — kövi r. (Erdélyi részek).
 — léprigó.
 — nádi r., *Nádi poszáta*.
 — nyári r., *Énekes rigó*.
 — örves r.
 — sárga r., *Arany málinkó*.

Rigó, szőke (Erdélyi részek), *Léprigó*.
 — szőlő r.
 — tekermányes r. (Háromszékmegye), *Énekes rigó*.
 Rózsaszínű sáskamadár, *Pásztor-madár*.
 Rózsaszínű seregély, *Pásztor-madár*.
 Rozsdafarkú.
 — házi r.
 — kerti r.
 Rozsdás csaláncsúcs.
 Rozsdás torkú pipis.
 Rudas cinke (Drávafok), *Ózsupó*.
 Rüttyü (Tiszamente), *Zöldike*.

Sárga billegető.
 Sárgafejű királyka.
 Sárgafejű zizike, *Sárgafejű királyka*.
 Sárgafejű pipőke, *Sárgafejű királyka*.
 Sárga lile, *Havasi lile*.
 Sárga rigó, *Arany málinkó*.
 Sárga velyhe, *Arany málinkó, Sárga rigó*.
 Sárgyóka, *Sárga billegető*.
 Sarlós fecske.
 Sármadár (Velence), *Kis lile*.
 Sármálinkó, *Sárga rigó*.
 Sármány (Dunántúl).
 — bajszos s.
 — citrom s.
 Sármány.
 — kerti s.
 — kölesi s., *Sordély*.

Sármány, kövi *Bajszos sármány*.
 — közöns. s., *Czitrom sármány*.
 — nádi s.
 — ostoba s. (Erdélyi rész.), *Bajszos sármány*.
 — sarkantyús s.
 Sármánytyú (Székelyföld), *Czitrom sármány*.
 Sáskamadár, rózsaszínű, *Pásztormadár*.
 Serege (Tiszántúl), *Seregély*.
 — rózsaszínű s., *Pásztormadár*.
 Seregény (Somogy megye), *Seregély*.
 Seregje (Tiszántúl), *Seregély*.
 Sirály.
 — danka s. (Szabolcs megye).
 — kaczagó s. *Danka sirály*.
 — közöns. s., *Danka sirály*.
 — nevető s., *Danka sirály*.
 Siró pinyt, *Erdei pinyt*.
 Sitke.
 — csikósfejű s.
 — foltos s.
 — fülemile s.
 Sordéj (Dunáninnen, Dunántúl, Tiszáninnen, Tiszántúl, Erdélyi részek.), *Sordély*.
 Sordély.
 Sorja (Dunántúl), *Kormos szerkő*.
 Sörje (Dunántúl), *Kormos szerkő*.
 Stiglincz (Baja, *Tengelicz*.
 Surgyé, *Sordéj*. (Tiszántúl).
 Süvöltő.
 Süvöltő madár, *Süvöltő*.

Süvöltő, *Süvöltő*.
 Süvöltő, *Süvöltő*.
 Svéd fülemile, *Kékbecs*.
 Szakállas czinege.
 Szakállas cinke, *Szakállas czinege*.
 Szakállas nádi czinege. *Szakállas czinege*.
 Szalakóta.
 — kék sz., *Szalakóta*.
 Szántóka (Székelyföld), *Mező pacsirta*.
 Szántóka pacsirta, *Mező pacsirta*.
 Szarvasbagoly, *Fülesbagoly*.
 Széki csér.
 Széki lile.
 Szemeti pinyt (Erd. r.), *Erdei pinyt*.
 Szén czinege.
 Szén cinke, *Szén czinege*.
 Szerkő.
 — cigány sz., *Kormos szerkő*.
 — kormos sz.
 — tarka sz., *Fehérszárnyú szerkő*.
 Szibériai pacsirta, *Fehérszárnyú pacsirta*.
 Sziki csire (Alföld), *Széki csér*.
 Sziki csirke (Debreczen), *Széki csér*.
 Sziklamászó, *Hajnal madár*.
 Szikla rigó (Veszprém megye), *Kövi rigó*.
 Szotty (Udvarhelym.), *Csuszka*.
 Szőke rigó (Székelyföld, Szilágymegye), *Léprigó*.
 Szövőczinege, *Függőczinege*.

Szürkebecs.
 — erdei sz., *Közönséges szürkebecs*.
 — közönséges sz.
 Szürke billegető, *Barázda billegető*.
 Szürke harkály, *Szürke küllő*.
 Szürke küllő.
 Szürke legyész, *Szürke légykapó*.
 Szürke légykapó.
 Szürke légyvadász, *Szürke légykapó*.
 Szürke lile, *Ujjas lile*.

Tarkaharkály, *Fakopáncs*.
 — közép t., *Közép fakopáncs*.
 — nagyobb t., *Nagy fakopáncs*.
 Tarka pinyt (Udvarhelym.), *Tengelicz*.
 Tarka szerkő, *Fehérszárnyú szerkő*.
 Tekerményes rigó (Háromszék m.), *Énekes rigó*.
 Tekerincs (Sopron m.), *Nyaktekerics*.
 Tekermény (Székelyföld), *Nyaktekerics*.
 Tengelicz.
 — tarka t.
 Tig'incz (Abaujm.), *Tengelicz*.
 Töklincz (Palóczság), *Tengelicz*.
 Tömzsi csuszka, *Csuszka*.
 Tücsök madár:
 — berki t.
 — nádi t.
 — réti t.

Tuskebujkáló (Dunántúl), *Ökörszem*.
 Tüzesfejű királyka.
 Tüzesfejű pipőke, *Tüzesfejű királyka*.
 Tüzesfejű zizike, *Tüzesfejű királyka*.
 Tüzfű királyka, *Tüzesfejű királyka*.
 Tüzfű pipőke, *Tüzesfejű királyka*.
 Ujjas lile.
 Varnyiskék (Pest m.), *Szalakóta*.
 Vasharkány (Mármaros m.), *Fekete harkály*.
 Vasvarjú (Kecskemét), *Szalakóta*.
 Velyhe: sárga, v. Sárgarigó. *Sár malinkó*.
 Villás fecske, *Füstifecske*.
 Villás füstifecske, *Füstifecske*.
 Vizi galamb (Velence), *Danka sirály*.
 Vizi lile, *Parti lile*.
 Vörösbegy (Csongrádm.), *Süvöltő*.
 Vörösbegyű
 Vörösbegyű, legyész, *Kis légykapó*.
 Zizike, *Királyka*.
 Zöld harkály, *Zöld küllő*.
 Zöldike.
 Zöldike rütyü, *Zöldike*.
 Zöldkánya (Dunántúl), *Szalakóta*.

Zöld küllő.

Zsezse, Nyiri zsezse.

— barna zsezse, Nyiri zsezse.

Zsezse, kis zsezse, Nyiri zsezse.

— nyiri zs.

Zsolna (Borsodm.), Zöld küllő.

2. §.

A ki az 1. §-ban felsorolt emlős állatokat és madarakat pusztítja, a madarak fészkeit és tojásait, fiait elszedi, vagy azokat hatósági engedély nélkül forgalomba hozza, az 1894. XII. t.-cz. 95. §. o) pontjába ütköző kihágást követ el és 100 (száz) koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető.

3. §.

A jelen rendeletem 1. §-ában felsorolt állatokat élve elfogni, vagy megölni, a madarak fészkeit vagy tojásait elszedni csakis tudományos célra és hatósági engedéllyel szabad.

Csakis hatósági engedéllyel eszközölhető az 1. §-ban felsorolt madarak fészkeinek és tojásainak, nem különben az ott felsorolt állatoknak élő vagy holt állapotban való szállítása is.

4. §.

A ki az 1. §-ban felsorolt állatoknak fogására, madárfészkek vagy tojások elszedésére, vagy mindezek szállíthatására engedélyt óhajt kapni, annak valamely hazai tudományos intézet, szakudós, vagy természettudományokkal igazoltan foglalkozó egyéntől, írásban való megbízást vagy megrendelést kell felmutatni.

Ezen engedélyek megadására az 1894. évi XII. t.-cz. 102. §-ában felsorolt elsőfokú hatóságok illetékesek.

5. §.

Hatósági engedély azonban a 4. §-ban foglalt korlátozások mellett is csak legfeljebb 10 darab állat fogására, vagy 10 db madárfészkek és tojás elszedésére adható; s ez a mennyiség is csak annyiban, a mennyiben az az illető állatra nézve pusztítás jellegével nem bir.

6. §.

Az 1. §-ban felsorolt állatok fogására, madárfészkek, tojások elszedésére az engedély a következő minta szerint állítandó ki:

Engedély.

Alulírott hatóság.....i lakosnak, a ki.....
(tudományos intézet, iskola stb. természettudományokkal foglalkozó szakember neve).....-tól.....darab.....(állatfajta, madárfészkek, tojás megnevezése) szállítására megrendelést kapott, a mai naptól számítandó két hét tartamára, tehát.....
évi.....hó.....napjáig terjedő hatálylyal megengedem, hogy
.....darab.....(állat, madárfészkek, tojás megnevezése)
elfoghasson vagy elszedhessen s nevezett állatokat élő vagy holt állapotban birtokában tarthassa.

Kelt.....aláírás.....pecsét.

7. §.

Az 1. §-ban felsorolt állatoknak, madarak fészkeinek, tojásainak bármily módon való szállítására az engedély a következő minta szerinti úrlapon adatik:

Szállítási engedély.

Alulírott hatóság.....(állatoknak, madarak fészkeinek, tojásainak megnevezése).....^{elfogására}_{elszedésére} szabályszerű hatósági engedély felmutatása alapján.....i lakosnak megengedi, hogy a fent megnevezett ^{állatokat}_{fészkeket} vasúton, hajón, postán vagy kézben.....ra szállíthassa.

Kelt.....pecsét.....aláírás.

8. §.

A 6. §-ban említett engedély csak 14 napra érvényes.

A szállítási engedély, ha a szállítás vasúton, hajón, vagy postán történik, az illető szállító vállalat által átveendő és visszatartandó.

A kézben vagy szekéren való szállításra adott engedély is csak 14 napig tartó érvénnyel adható ki.

Ugy a 6., mint a 7. §-ban említett engedély csupán az abban megnevezett számú és fajú állatok, fészkek és tojások szállítására jogosít, s csak egyszer használható.

9. §.

Jelen rendeletem valamennyi községben a szokásos módon kihirdetendő, annak határozmányaira a mezőri személyzet külön kioktatandó, s a határozmányok megtartásának ellenőrzése az erdőri és útfenntartási személyzetnek is kötelességévé teendő.

122. Az 1894. évi XXIX. törvénycikk.:

»Az üzletszerű, vagy nyilvános fogadásoknak s a kölcsönös fogadások közvetítésének szabályozásáról a lóversenyeknél.«

1. §.

Előre kinyert engedély nélkül¹ tilos bármely lóversenypályán rendezett versenyekre, vagy azokon résztvevő lovasokra, istállókra, vagy lovakra való üzletszerű, vagy nyilvános fogadás (bookmaker, fogadási iroda) avagy kölcsönös fogadások közvetítése (totalisateur).

2. §.

Az engedélyt, akár az üzletszerű vagy nyilvános fogadás gyakorolhatására, akár a kölcsönös fogadások közvetítésére külön-külön, akár végre mindkettőre együttesen, a pénzügyminiszterrel egyetértésben, a földmivelésügyi miniszter adja meg s ez nála írásban kérelmezendő.

10. §.

A ki a jelen törvény 1. §-ában meghatározott tilalmat megszegi, kihágást követ el és 2 hónapig terjedhető elzárással és 300 forintig terjedhető pénz-

¹ Az engedélyt akár az üzletszerű vagy nyilvános fogadás gyakorolhatására, akár a kölcsönös fogadások közvetítésére külön-külön, akár mindkettőre együttesen, a pénzügyminiszterrel egyetértéssel, a földmivelésügyi miniszter adja meg.

büntetéssel büntetendő azon hatóságok által¹ és azon eljárás szerint, melyet az 1880: XXXVII. törvénycikk² által nyert felhatalmazás alapján kiadott belügyministeri rendelet megállapít.

123. Az 1894. évi XXXI. törvénycikk:

»A házassági jogról.«

Házassági akadályok.

14. §.

Tilos házasságot kötni annak, a ki ellen elmebetegség, vagy jelekkel megértést is gátló siketnémaság okából indított gondnokság alá helyezési eljárás van folyamatban, ha:

- a) részére a gyámhatóság ideiglenes gondnokot rendelt; vagy
- b) ellene a zárlat elrendeltetett; vagy
- c) a gondnokság alá helyezés még nem jogerős ítélettel ki van mondva.

15. §.

Tilos házasságot kötni a gondnok beleegyezése nélkül annak, a ki, mint gyengeelméjű, vagy magát jelekkel megértetni tudó siketnéma gondnokság alatt áll.

16. §.

Tilos házasságot kötni a szülő beleegyezése nélkül annak a kiskorúnak, a ki huszadik évét meghaladta, akkor is, ha törvényes képviselője beleegyezett.

17. §.

Tilos a házasságkötés az unokatestvérek között. Az igazságügyminiszter felmentést adhat.

¹ Közigazgatási hatóság.

² A büntető törvénykönyvek életbeléptetéséről.

18. §.

Tilos a házasságkötés, míg az örökbefogadás felbontva nincs:

a) az örökbefogadó és az örökbefogadott, valamint ennek volt házastársa között; úgyszintén az örökbefogadott és az örökbefogadónak volt házastársa között;

b) az örökbefogadó és az örökbefogadott vérszerinti leszármazója, valamint ennek volt házastársa között; úgyszintén az örökbefogadott vérszerinti leszármazója és az örökbefogadónak volt házastársa között.

A származás törvényes vagy törvénytelen volta különbséget nem tesz.

Az örökbefogadás előtt megszűnt vagy érvénytelenné nyilvánított házasság figyelembe nem jön.

A b) pont esetében az igazságügyminister felmentést adhat.

19. §.

Tilos a házasságkötés a gyám, valamint annak leszármazója és a gyámolt között, míg a gyámsági viszony tart.

A származás törvényes vagy törvénytelen volta különbséget nem tesz.

20. §.

Tilos a házasságkötés azok közt, kiket a felbontó ítélet házasságtörés miatt az egymással való házasságkötéstől eltiltott.

A király az igazságügyminister előterjesztésére felmentést adhat.

21. §.

Tilos házasságot kötni, míg a korábbi semmis házasság meg nem szűnt vagy érvénytelenné nyilvánítva nincs.

22. §.

Tilos holttanylevélítés alapján házasságot kötni, ha a holttanylevélített házastársa, vagy az, kivel új házasságot akar kötni, tudja, vagy ha igazolva van, hogy a holttanylevélített a vélelmezett elhalálozás napját túlélte.

23. §.

Tilos házasságot kötni az egyik házastársnak azzal, a ki a másik házastárson elkövetett gyilkosság, szándékos emberölés vagy ezeknek kísérlete miatt, mint tettes vagy részes elítéltetett, akkor is, ha az ítélet még nem jogerős.

A király az igazságügyminister előterjesztésére felmentést adhat.

24. §.

Tilos a nőnek új házasságot kötni házasságának megszűnésétől vagy érvénytelenné nyilvánításától számított tíz hónap eltelté előtt.

Elhárul ezen akadály, ha a nő időközben szült. Az igazságügyminister felmentést adhat.

25. §.

Tilos az egyházi felsőbbség engedélye nélkül házasságot kötni annak, a ki azon egyház szabályai szerint, melyhez tartozik, egyházi rend vagy fogadalom okából házasságot nem köthet.

26. §.

Tilos a házasságkötés a véderőről szóló törvény értelmében szükséges nősülési engedély nélkül.

27. §.

Tilos házasságot kötni szabályszerű kihirdetés nélkül. (36. §.)

A közigazgatási hatóság felmentést adhat.

Büntető határozatok.

121. §.

A büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv 252., 253., 256. és 257. §-ainak rendelkezései, azzal a változtatással, hogy a szabadságvesztésen felül a viselt hivatal elvesztésének büntetése is megállapítandó, a jelen törvény hatálybalépte napjától kezdve a házasságkötésnél közreműködő polgári tisztviselőre alkalmazandók.

122.

Az a polgári tisztviselő, a ki tudja, hogy a jelen törvény 14—25. és 27. §-aiban foglalt valamely akadály forog fenn, vagy hogy a házasságnál való közreműködésre nem jogosult és a házasság megkötésénél közreműködik, vétséget követ el, és a mennyiben cselekménye súlyosabban büntetendő cselekményt nem képez,¹ hat hónapig terjedhető fogházzal és a viselt hivatal elvesztésével büntetendő.

Az a polgári tisztviselő, ki az előbbi pontban említett cselekményt gondatlanságból követi el, a mennyiben cselekménye súlyosabban büntetendő cselekményt nem képez: vétség miatt ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; ismétlés esetében a viselt hivatal elvesztése is kimodható.

¹ Lásd a büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv (1878 V. t.-cz.) 465., 467. és 471. §-ait.

123. §.

Azon lelkesz vagy vallási szertartás teljesítésére jogosított más személy, ki egyházi összeadásnál eljár, mielőtt a felek igazolták volna, hogy a házasságot a polgári tisztviselő előtt megkötötték: vétséget követ el és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; ismétlés esetében a cselekmény két hónapig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha kiderül, hogy a házasság a polgári tisztviselő előtt előzőleg megkötött: a cselekmény, mint kihágás, háromszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Nem büntethető a cselekmény, ha az egyházi összeadás az egyik félnek közel halállal fenyegető betegségben történt.

124. §.

A ki a jelen törvényben megszabott akadály vagy érvénytelenségi ok ellenére tudva köt házasságot, a mennyiben cselekménye súlyosabban büntetendő cselekményt nem képez: vétséget követ el és három hónapig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

126. §.

A fennebbi szakaszokban meghatározott vétségek eseteiben az eljárás a kir. törvényszék, a kihágások esetében pedig a kir. járásbíróskörébe tartozik.

124. Az 1894. évi XXXIII. törvénycikk:

»Az állami anyakönyvekről.«

Általános határozatok.

17. §.

Minden születés és haláleset azon anyakönyvvezetőnél jelentendő be és az által tartandó nyilván, kinek kerületében előfordult.

Vasuton, hajón történt születés és halálozás a kiszállítás, illetőleg kiszállítás helyén illetékes anyakönyvvezetőnél jelentendő be s az által tartandó nyilván.

A születési anyakönyvről.

35. §.

Minden gyermek születése legkésőbb a születéstől számított egy hét alatt, illetőleg a 39. §. esetében a legközelebbi hétköznapon a 17. §. értelmében illetékes anyakönyvvezetőnél bejelentendő.

A bejelentésre fokozatosan, az alábbi sorrend szerint, kötelesek:

- a) a törvényes atya;
  - b) a szülésnél közreműködött bába;
  - c) a szülésnél segédkezett orvos;
  - d) mindazok, a kik a szülésnél jelen voltak;
  - e) az, kinek lakásában a születés történt.
- Ezeket kivül a bejelentésre kötelezett:
- f) az anya, mihelyt erre már képes.

36. §.

A bejelentésre a sorrendben utóbb nevezettek csak akkor kötelesek, ha megelőző kötelezett vagy nincsen, vagy pedig a bejelentés megtételében akadályozva van.

A bejelentés szóbeli, s a bejelentésre kötelezett, vagy annak megbízásából más oly egyén által teljesítendő, ki a születésről közvetlen tudomással bír.

37. §.

Szülházakban, kórházakban, letartóztatási intézetekben, dológházakban, laktanyákban, vagy egyéb polgári vagy katonai közintézetekben történt születések bejelentése az intézet elöljáróságának kizárólagos kötelességét képezi.

39. §.

Halva szülöttek és szülés közben elhaltak a 68. §. értelmében legkésőbb a születést, illetőleg elhalálozást követő legközelebbi hétköznapon jelentendők be.

40. §.

A ki újszülött gyermeket talál, köteles erről lehetőleg azonnal; de legkésőbb a következő napon a községi elöljáróságnál jelentést tenni.

A községi elöljáróság a szükséges nyomozásokat teljesíti s az eredményről az anyakönyvvezetőt a születési anyakönyvbe való bejegyzés végett értesíti.

42. §.

Ha a gyermek utóneve a bejelentés idejében még nem volt megállapítva, az legkésőbb két hó alatt a szülők, illetőleg gyám által pótlólag bejelentendő.

44. §.

Senki sem viselhet más családi és utónevet, mint a melyek születési anyakönyvébe be vannak jegyezve.

Ez a rendelkezés az írói vagy művészi álnevek használatát nem korlátozza.

A halotti anyakönyvről.

68. §.

Minden haláleset, legkésőbb a legközelebbi hétköznapon, a 17. §. értelmében illetékes anyakönyvvezetőnél bejelentendő.

69. §.

A bejelentésre fokozatosan kötelesek:

1. a családfő;
2. a családtagok;
3. az, a kinek lakásában a haláleset történt;
4. a háztulajdonos, ha a házban lakik.

A 36. és 37. §-nak rendelkezései a haláleset bejelentésére is alkalmazandók.

Büntető határozatok.

80. §.

A jelen törvény 35., 36., 37., 39., 40., 42., 68., 69. §-ai értelmében bejelentésre kötelezett, ha a bejelentést a megszabott határidőben nem teljesíti, a mennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik, kihágást követ el és 600 koronáig terjedhető pénz-büntetéssel büntetendő.

A bejelentés elmulasztása miatt az eljárás megindításának nincsen helye, ha a bejelentés nem ugyan az arra legközelebb kötelezett részéről, de mégis kellő időben történt.

82. §.

A bejelentésre kötelezett, ki tudva valótlan bejelentést tesz, a mennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik:¹ kihágást követ el és a 80. §. szerint büntetendő.

¹ Az anyakönyvvezető által az anyakönyvbe eszközölt valótlan bevezetés stb. a kihágásokról szóló törvénykönyv 60. §-a szerint büntetetik.

83. §.

A ki a jelen törvény 44. §-ában foglalt rendelkezést megszegi: kihágást követ el és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

85. §.

Az ezen fejezetben meghatározott kihágások elbírálása a kir. járásbírók hatáskörébe tartozik.

94. §.

A jelen törvény életbelépte előtt vezetett felekezeti anyakönyvekből közhitelességű kivonatokat az eddigi módok mellett szolgáltatni a felekezeti anyakönyvvezetők továbbra is jogosultak és kötelezettek.

A mely felekezeti anyakönyvvezető ily kivonat kiszolgáltatását megtagadja: kihágást követ el és egy hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

125. Az 1895. évi XVIII. törvenyzikk:

»Az áruforgalmi statisztikáról.«

1. §.

A küldemények bejelentése írásban, e végből kiadott árúnyilatkozati űrlapokon történik. A vasuti és hajózási forgalomban közvetített küldemények bejelentésére 10 filléres bélyeggel ellátott űrlapok használandók.

Valamennyi árúnyilatkozaton meg kell jelölni: az áru megnevezését, közelebbi meghatározását és mennyiségét, továbbá azt az országot, a melynek területén az áru származási, illetve rendeltetési helye fekszik, végül a vasuti és hajózási forgalomban a fel- és leadási állomások nevét.

2. §.

A magyar korona országainak területére vasuton vagy hajón érkező küldeményekről a címzett tartozik az árúnyilatkozatot kiállítani s azt a vasuti vagy hajózási vállalatnak a küldemény átvétele előtt átszolgáltatni.

3. §.

A ki tudva valótlan adatokat tartalmazó árúnyilatkozatot szolgáltat be, kihágást követ el és 2–100 koronáig terjedhető, áruforgalmi statisztikai célra fordítandó pénzbüntetéssel büntetetik. Ezen kihágás megvizsgálására és elbírálására az iparhatóságok illetékesek.

126. Az 1895. évi XXXVII. törvényczikk:

»A találmányi szabadalmakról.«

1. §.

Szabadalmazható minden új találmány, mely iparilag értékesíthető.

8. §.

A szabadalom jogos fennállása egész idejére a szabadalom tulajdonosának kizárólagos jogot ad arra, hogy találmánya tárgyát iparszerűleg készíthesse, forgalomba hozhassa és iparszerűleg vagy üzemi berendezésként használhassa.

Eljárásra engedélyezett szabadalom hatálya az azon eljárás szerint előállított terményekre is kiterjed.

17. §.

A szabadalmak a találmány bejelentésétől számított 15 évi időtartamra adományoztatnak.

¹ Lásd az 1884: XVII. t.-cz. (ipartörvény) 166. §-a 173. oldalon.

49. §.

A ki a szabadalom tulajdonosának engedélye nélkül valamely szabadalom tárgyát előállítja, forgalomba hozza vagy tiltott módon használja úgy, hogy ez által a szabadalom tulajdonosának e törvényben gyökerező jogait tudva sérti: a szabadalombitorlás kihágását követi el és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha az utolsó marasztalás jogerőre emelkedésétől két esztendő még el nem telt, két hónapig terjedhető elzárással és ezen felül hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A kiszabott pénzbüntetések az ipari (kereskedelmi) iskolai alap-javára esnek.

A büntetés kiszabásánál súlyosító körülményt képez, ha a panaszlott a szabadalom tulajdonosának alkalmazottja volt és ezen úton, vagy a szabadalom tulajdonosának bizalmából szerzett értesülését és tapasztalásait használta fel a találmány bitorlására.

E szabályok akkor is alkalmazandók, ha a használt találmány ugyan még nem szabadalmaztatott, de ideiglenes oltalomban részesül.

50. §.

A 49. §-ban körülírt kihágás a kir. járásbiróságok hatáskörébe tartozik és csak a sértett fél indítványára üldözhető.

127. Az 1895. évi XLI. törvényczikk:

»A védjegyek oltalmáról szóló 1890. évi II. törvényczikk módosításáról és kiegészítéséről.¹«

8. §.

Az 1890. évi II. törvényczikk 23. §-a következőleg módosíttatik:

¹ Lásd a védjegyek oltalmáról szóló 1890: II. t.-cikket a 316. oldalon.

A ki másnak kizárólagos használati jogát képező védjeggyel jogtalanul ellátott árut, ezt tudva, forgalomba hoz vagy árul, továbbá az, a ki valamely védjegyet ily célból utánoz, kihágást követ el és kétszáz koronától hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha az utolsó büntetést megállapító ítélet jogerőre emelkedése óta még két esztendő el nem telt, két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A mennyiben a cselekmény a büntető törvénykönyv szerint súlyosabb beszámítás alá esik, különösen a mennyiben a büntető törvénykönyv szerint csalás büntette vagy vétsége is forog fenn, a büntető törvénykönyv rendelkezései alkalmazandók.

9. §.

Az 1890. évi II. törvénycikk 24. §-a következőleg módosittatik:

Azok ellen, kik belföldi termelő, iparos vagy kereskedő nevével, czégével, czímerével vagy üzletének elnevezésével jogtalanul megjelölt árukat — ezt tudva — forgalomba hoznak vagy árulnak, továbbá azok ellen, kik ily célból a felsorolt jelzéseket tudva előállítják, jelen törvény 8. §-ának határozmányai alkalmazandók.

10. §.

Az 1890. évi II. törvénycikk 26. §-a következőleg módosittatik:

Jelen törvény 8. és 9. §-aiban meghatározott kihágások megbüntetése a kir. járásbiróságok hatáskörébe tartozik.

11. §.

Az 1890. évi II. törvénycikk 27. §-ának első bekezdésében említett vétség helyett kihágás értendő.

128. Az 1895. évi XLVI. törvénycikk:

*A mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmazásáról.*¹

1. §.

A mezőgazdasági termények, termékek és cikkek, jelesül: tej és tejtermékek, állati és növényi zsírok, zsiradékok, olajneműek, továbbá gabona-, liszt- és az ebből készült tészta- és kenyérműek, méz, paprika, általában vető- és fűmagvak, abraktakarmány és trágyaneműek hamisítása, valamint a hamisítottak forgalomba hozatala tilos.

A földművelésügyi minster felhatalmaztatik, hogy ha a jelen törvényben említett termények, termékek és cikkeken kívül a mezőgazdaság érdekében egyéb termékek, termények vagy cikkek hamisításának tilalmazása válnék szükségessé, ezek iránt rendeleti úton intézkedhessék.

2. §.

Mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisítása alatt az 1. §-ban felsoroltaknak minden utánzása vagy olynemű megváltoztatása értendő, mely a fogyasztó közönséget vagy a vevőt a termény, termék vagy cikk eredete, összetétele vagy minősége tekintetében tévedésbe ejteni alkalmas.²

¹ Lásd a közegészségügy rendezéséről szóló 1876: XIV. törvénycikk 14., 17. §-ait; a büntettek és vétségekről szóló büntető törvénykönyv (1878: V. törvénycikk) 314., 315. §-ait és a kihágásokról szóló büntető törvénykönyv (1879: XL. törvénycikk) 107., 108. §-ait.

² A földművelésügyi minster 1896. évi június hó 9-én 38236. sz. a. kelt rendeletének 5. §. 4. pontja szerint: a 2-ik §-ban felsorolt és emberi tápszerekül, illetve élelmi cikkek, vagy élvezeti fűszer gyanánt használt azon mezőgazdasági termények, termékek és cikkek, illetve azok hamisításai, azokban az esetekben, mikor azok az emberi egészségre veszélyes

3. §.

Kihágást követ el az, a ki:

a) mezőgazdasági terményeket, termékeket vagy czikkeket hamisít;

b) hamisításra alkalmas anyagokat e célra hirdet vagy e célra hoz forgalomba;

c) hamisított mezőgazdasági terményeket, termékeket vagy czikkeket forgalomba hoz;

d) mezőgazdasági terményeket, termékeket vagy czikkeket, habár azok nem is hamisítottak, oly elnevezés alatt vagy oly megjelöléssel árul, illetve hoz forgalomba, mely azokat természetök és származásuk szerint valósággal meg nem illeti.

4. §.

Kihágást követ el az, a ki az 1. §-ban felsorolt termények, termékek és czikkek közforgalmának ellenőrzésével megbízott hatósági közegeket a jelen törvény 8. §-ban körülírt működésében akadályozza, az ellenőrzést megheiusítja.

5. §.

Az előbbi szakaszokban felsorolt kihágások feletti eljárásra és ítélkezésre, valamint az 1. §-ban felsorolt termények, termékek és czikkek közforgalmának ellenőrzésére a következő hatóságok illetékesek:

Első fokban:

1. a székes fővárosban a kerületi elöljáró;

2. a törvényhatósági joggal bíró és rendezett tanácsú

meghamisítás, vagy ártalmas voltak miatt ennek kifogás alá, nem az 1895. XLVI. törvényczikk, hanem a fennálló törvények, nevezetesen a büntető-törvénykönyv 314. és 315. §-ai, illetve a közegészségi törvény és szabályok határozmányai szerint bírálандók el.

városokban a rendőrkapitány, vagy ez utóbbiakban a tanács által e részben megbízott tisztviselő;

3. nagy- és kisközségben a főszolgabíró.

6. §.

A 3. és 4. §-okban felsorolt kihágások esetén az eljárás hivatalból is megindítandó.

8. §.

Az 1. §-ban felsorolt termények, termékek és czikkek közforgalmának ellenőrzésére illetékes elsőfokú hatóságoknak (5. §.), valamint a rendelkezésekre álló közegeknek jogukban áll azon helyen, hol az illető termények, termékek és czikkek előállítatnak vagy árultatnak, azokból a szakértői vizsgálat céljaira mintákat venni, és e célból az illető helyiségekben szemlét tartani. Az elárusító, illetve előállító kívánságára ugyanazon mintából egy rész, hivatalosan lepecsételve, annak kezei közt hagyandó.

129. Az 1897. évi XXXIV. törvényczikk:

»A bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről.«

20. §.

A ki a büntető bíróság előtt a nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalást vagy főtárgyalást a hatóság engedélye nélkül bármely módon, egészben vagy részben közzétesz, a mennyiben súlyosabban büntetendő cselekmény¹ nem forog fenn, három hónapig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.²

¹ Lásd a büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv (1878: V. t.-cz.) 479. §-át.

² E vétség a kir. törvényszék, ha pedig a közzététel sajtó útján történt, az esküdt-bíróság hatásköréhez tartozik.